

Agenda – Y Pwyllgor Deisebau

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 1 – Y Senedd	Graeme Francis – Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Mawrth, 13 Tachwedd 2018	Kath Thomas – Dipwrwy Glerc 0300 200 6565
Amser: 09.00	SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant (Tudalennau 1 – 33)

2 Deisebau newydd

2.1 P-05-839 Dylid troi canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ynghylch llygredd aer yn gyfraith yng Nghymru a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru
(Tudalennau 34 – 50)

2.2 P-05-846 Achub Ysbyty Tywysog Philip Llanelli
(Tudalennau 51 – 58)

2.3 P-05-848 Rhowch gyfle i Fyfirwyr Cymru ddewis yr opsiwn astudio gorau ar eu cyfer hwy
(Tudalennau 59 – 64)

3 Y wybodaeth ddiweddaraf am ddeisebau blaenorol

Economi a Thrafnidiaeth

3.1 P-04-667 Cylchfan ar gyfer Cyffordd yr A477/A4075
(Tudalennau 65 – 67)

3.2 P-05-731 Gwerthu Tir a Lonydd Mynediad yn Abercwmboi
(Tudalennau 68 – 70)

3.3 P-05-770 Ailagor gorsaf Drenau Crymlyn
(Tudalennau 71 – 73)

Yr Amgylchedd

Bydd y ddwy eitem a ganlyn yn cael eu trafod ar y cyd:

- 3.4 P-04-399 Arferion lladd anifeiliaid
(Tudalennau 74 – 75)
- 3.5 P-04-433 : Teledu Cylch Cyfyng mewn Lladd-dai
(Tudalennau 76 – 82)
- 3.6 P-05-743 Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru
(Tudalennau 83 – 88)

Addysg

- 3.7 P-05-783 Sicrhau Cydraddoldeb Cwricwlwm i Ysgolion Cyfrwng Cymraeg e.e. Seicoleg TGAU
(Tudalennau 89 – 92)
- 3.8 P-05-799 Newid y Cwricwlwm Cenedlaethol a dysgu hanes Cymru, a hynny o bersbectif Cymreig, yn ein Hysgolion Cynradd, Uwchradd a'r Chweched Dosbarth
(Tudalennau 93 – 97)
- 3.9 P-05-805 Rhoi chwarae teg i Athrawon Cyflenwi
(Tudalennau 98 – 101)
- 3.10 P-05-832 Diwygio'r Cod Derbyn i Ysgolion ynghylch Plant a Anwyd yn ystod yr Haf
(Tudalennau 102 – 119)

Arweinydd y Tŷ

- 3.11 P-05-798 Gwasanaethau cymorth i ddynion sy'n ddiodefwr trais yn y cartref i gael eu rhedeg a'u cyllido'n annibynnol
(Tudalennau 120 – 125)

3.12 P-05-836 Adroddiadau ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhyweddau

(Tudalennau 126 – 127)

Diwylliant

3.13 P-05-819 Enwau Lleoedd Cymru – Bil Diogelu a Hyrwyddo

(Tudalennau 128 – 132)

Iechyd

3.14 P-05-830 Ailagor Canolfan Feddygol Dewi Sant, Pentwyn, yn Amser Llawn

(Tudalennau 133 – 136)

**4 Sesiwn Dystiolaeth – P-05-801 Rhaid achub y coed a'r tir yng
Ngerddi Melin y Rhath a Nant y Rhath cyn iddi fynd yn rhy hwyr**

(9:45–10:30)

(Tudalennau 137 – 145)

Lee Fisher

Sarah Jones

Nick Clifton

Ffrindiau Nant y Rhath

**5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y
cyhoedd ar gyfer eitem 6**

**6 Trafodaeth am Sesiwn Dystiolaeth Flaenorol – P-05-801 Rhaid
achub y coed a'r tir yng Ngerddi Melin y Rhath a Nant y Rhath cyn
iddi fynd yn rhy hwyr**

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 2.1

P-05-839 Dylid troi canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ynghylch llygredd aer yn gyfraith yng Nghymru a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan British Heart Foundation Cymru, ar ôl casglu 688 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar i Gynulliad Cenedlaethol Cymru annog Llywodraeth Cymru i droi canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd (WHO) ynghylch llygredd aer yn gyfraith yng Nghymru, a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru.

Nid yw'r terfynau cyfreithiol presennol ar gyfer ansawdd aer yng Nghymru yn diogelu iechyd. Mae terfynau'r UE, a ddefnyddir gan Lywodraeth y DU a chan Lywodraeth Cymru, yr un fath â'r terfynau canllaw uchaf a argymhellir gan y WHO ar gyfer nitrogen deuocsid (NO₂), ond maent yn llai llym na throthwy'r WHO ar gyfer llygryddion eraill sy'n niweidiol i iechyd megis deunydd gronynnol mân (PM_{2.5}).

Mae Sefydliad Prydeinig y Galon Cymru yn galw ar i Lywodraeth Cymru droi canllawiau'r WHO yn gyfraith yng Nghymru, a hynny drwy gyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru a fyddai'n mynd i'r afael â phrif ffynonellau llygredd aer a sicrhau bod pawb, o'r Llywodraeth a llywodraeth leol i fusnesau a'r cyhoedd, yn cydweithio i fynd i'r afael â'r argyfwng iechyd brys hwn.

Gwybodaeth Ychwanegol

Ymchwil a ariannwyd gan Sefydliad Prydeinig y Galon oedd yr ymchwil gyntaf i brofi bod dod i gysylltiad ag aer o ansawdd gwael yn y tymor byr a'r tymor hir yn gallu achosi problemau cardiofasgwlaidd difrifol a'u gwneud yn waeth. Cadarnhaodd ein hymchwil fod cysylltiad clir rhwng clefyd cardiofasgwlaidd a dod i gysylltiad â gronynnau tra mân PM_{2.5}, a bod anadlu gronynnau mân yn gallu cynyddu'r risg i grwpiau bregus o gael trawiad ar y galon neu strôc o fewn 24 awr.

Amcangyfrifodd Iechyd Cyhoeddus Cymru fod llygredd aer ym 2017 yn cyfrannu at 2,000 o farwolaethau cynnar yng Nghymru. Gorchmynnwyd i Lywodraeth Cymru fynd i'r afael â lefelau anghyfreithlon o nitrogen deuocsid, ond nid oes eto gynllun i fynd i'r afael â deunydd gronynnol, ac ychydig iawn

o fanylion sydd ynghylch sut y bydd y Llywodraeth yn gwella'r gwaith monitro llygryddion ledled Cymru.

Byddai Deddf Aer Glân newydd i Gymru yn:

- Sicrhau bod cyfraith Cymru yn defnyddio canllawiau'r WHO ar gyfer llygredd aer;
- Cyflwyno *ffioedd* Barthau Aer Glân mewn ardaloedd sy'n torri neu sy'n agos at y terfynau ar gyfer nitrogen deuocsid a deunydd gronynnol, a neilltuo'r arian ar gyfer gwella ansawdd yr aer ymhellach;
- Sicrhau bod seilwaith a thechnoleg ar waith fel y gallai mwy o bobl ddefnyddio Cerbydau Allyriadau Tra Isel a thrafnidiaeth gyhoeddus;
- Buddsoddi mewn gwell monitro llygredd ledled Cymru, a sicrhau bod gwybodaeth am y risgiau i iechyd ar gael i grwpiau bregus;
- Codi ymwybyddiaeth y cyhoedd o effaith llosgi coed yn y cartref ac o'r camau y gellir eu cymryd i'w lleihau.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Canol Caerdydd
- Canol De Cymru

P-05-839 Dylid troi canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ynghylch llygredd aer yn gyfraith yng Nghymru a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Tachwedd 2018
Petitions Committee | 13 November 2018

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-839

Teitl y ddeiseb: Dylid troi canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ynghylch llygredd aer yn gyfraith yng Nghymru a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru.

Testun y ddeiseb: Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i droi canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd (WHO) ynghylch llygredd aer yn gyfraith yng Nghymru, a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru.

Nid yw'r terfynau cyfreithiol presennol ar gyfer ansawdd aer yng Nghymru yn diogelu iechyd. Mae terfynau'r UE, a ddefnyddir gan Lywodraeth y DU a chan Lywodraeth Cymru, yr un fath â'r terfynau canllaw uchaf a argymhellir gan y WHO ar gyfer nitrogen deuocsid (NO₂), ond maent yn llai llym na throthwy'r WHO ar gyfer llygryddion eraill sy'n niweidiol i iechyd megis deunydd gronynnol mân (PM_{2.5}).

Mae Sefydliad Prydeinig y Galon Cymru yn galw ar Lywodraeth Cymru i droi canllawiau'r WHO yn gyfraith yng Nghymru, a hynny drwy gyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru a fyddai'n mynd i'r afael â phrif ffynonellau llygredd aer a sicrhau bod pawb, o'r Llywodraeth a llywodraeth leol i fusnesau a'r cyhoedd, yn cydweithio i fynd i'r afael â'r argyfwng iechyd brys hwn.

Ymchwil a ariannwyd gan Sefydliad Prydeinig y Galon oedd yr ymchwil gyntaf i brofi bod dod i gysylltiad ag aer o ansawdd gwael yn y tymor byr a'r tymor hir yn gallu achosi problemau cardiofasgwlaidd difrifol a'u gwneud yn waeth. Cadarnhaodd ein hymchwil fod cysylltiad clir rhwng clefyd cardiofasgwlaidd a dod i gysylltiad â gronynnau tra mân PM_{2.5}, a bod anadlu

gronynnau mân yn gallu cynyddu'r risg i grwpiau bregus o gael trawiad ar y galon neu strôc o fewn 24 awr.

Amcangyfrifodd Iechyd Cyhoeddus Cymru fod llygredd aer ym 2017 yn cyfrannu at 2,000 o farwolaethau cynnar yng Nghymru. Gorchmynnwyd i Lywodraeth Cymru fynd i'r afael â lefelau anghyfreithlon o nitrogen deuocsid, ond nid oes eto gynllun i fynd i'r afael â deunydd gronynnol, ac ychydig iawn o fanylion sydd ynghylch sut y bydd y Llywodraeth yn gwella'r gwaith monitro llygryddion ledled Cymru.

Byddai Deddf Aer Glân newydd i Gymru yn:

- Sicrhau bod cyfraith Cymru yn defnyddio canllawiau'r WHO ar gyfer llygredd aer;
- Cyflwyno ffoedd Parthau Aer Glân mewn ardaloedd sy'n torri neu sy'n agos at y terfynau ar gyfer nitrogen deuocsid a deunydd gronynnol, a neilltuo'r arian ar gyfer gwella ansawdd yr aer ymhellach;
- Sicrhau bod seilwaith a thechnoleg ar waith fel y gallai mwy o bobl ddefnyddio Cerbydau Allyriadau Tra Isel a thrafnidiaeth gyhoeddus;
- Buddsoddi mewn gwell monitro llygredd ledled Cymru, a sicrhau bod gwybodaeth am y risgiau i iechyd ar gael i grwpiau bregus;
- Codi ymwybyddiaeth y cyhoedd o effaith llosgi coed yn y cartref ac o'r camau y gellir eu cymryd i'w lleihau.

Y cefndir

Mae gan Gymru rywfaint o'r ansawdd aer gwaethaf yn y DU. Mae gan Gaerdydd a Phort Talbot [lefelau mater gronynnol uwch](#) na Birmingham neu Fanceinion, a [ffordd yng Nghaerffili](#) yw'r ffordd fwyaf llygredig y tu allan i Lundain. Mae'r llygredd aer hwn yn cyfrannu tuag at oddeutu [2,000 o farwolaethau y flwyddyn yng Nghymru](#). Fe'i disgrifiwyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru fel [argyfwng iechyd cyhoeddus brys](#), gan ddweud mai dim ond ysmegu sy'n waeth argyfwng. Mae rhai ardaloedd yng Nghymru wedi torri rheoliadau'r UE ers sawl blwyddyn, gyda Llywodraeth Cymru yn y pen draw yn [cael ei herlyn](#) am ei diffyg gweithredu.

Yn wahanol i'r Alban, sydd â'i [Strategaeth Ansawdd Aer](#) ei hun a therfynau llygredd is, mae'r strategaeth ansawdd aer yng Nghymru wedi'i phennu i raddau helaeth gan reoliadau'r UE, a'i darparu gan Awdurdodau Lleol.

Y prif lygryddion aer sy'n effeithio ar iechyd yw nitrogen deuocsid (NO₂), osôn (O₃) a mater gronynnol, bach arall (PM). Mae dau fath o PM: Mae PM₁₀ yn ddeunydd hyd at 10 micrometr (µm) ei faint a PM_{2.5} ar gyfer deunydd hyd at 2.5 µm. Daw'r llygryddion hyn o ystod o

ffynonellau, ond mae'r mwyafrif helaeth yn deillio o losgi tanwydd. Mae hyn yn golygu mai trafndiaeth ar y ffyrdd yw'r brif ffynhonnell allyriadau symudol, a phrosesau hylosgi neu gynhyrchu diwydiannol yw'r prif ffynonellau sefydlog.

Mae lefelau llygredd NO₂ a PM yn waeth mewn ardaloedd sy'n agos at y ffynonellau hyn. Fel arfer mae PM yn cyrraedd lefelau uchel ger safleoedd diwydiannol, a chaiff NO₂ ei fesur ar lefelau peryglus yn agos at ffyrdd prysur lle ceir tagfeydd. Mae'r rhan fwyaf o NO₂ yn cael ei allyrru'n uniongyrchol, gan ei wneud yn llygrydd sylfaenol. Gall PM gael ei allyrru'n uniongyrchol fel llygrydd sylfaenol, ond mae hefyd yn ffurfio o adwaith llygryddion eraill yn yr atmosffer (llygrydd eilaidd).

Mewn cymhariaeth, gall osôn deithio pellteroedd hir a chyrraedd crynodiadau uchel mewn ardaloedd sy'n bell o ffynonellau. O ganlyniad, mae mynd i'r afael â lefelau osôn yn gofyn am ddull lefel uwch, fel arfer yn genedlaethol neu hyd yn oed yn rhyngwladol, o'i gymharu â'r dull a ddefnyddir gan Awdurdod Lleol ar gyfer lleihau achosion lleol o NO₂ a PM. Mae hyn yn cael ei gymhlethu gan y ffaith bod osôn yn llygrydd eilaidd, gan ei gwneud yn anoddach nodi'r ffynonellau.

Mae rheoli ansawdd aer yng Nghymru yn digwydd yn bennaf ar lefel Awdurdod Lleol. Mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol lunio adroddiadau cynnydd yn flynyddol, ac yn flaenorol, roedd yn ofynnol iddynt gynnal Aseiad Diweddarau a Sgrinio bob tair blynedd. Mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol nodi ardaloedd lle y mae'n debygol yr eir y tu hwnt i'r terfynau llygredd aer a gweithredu [Ardal Rheoli Ansawdd Aer \(AQMA\)](#). Newidiwyd y system hon gyda [chanllawiau wedi'u diweddarau](#) ar Reolaeth Ansawdd Aer Lleol yn 2017.

Mae'r 22 Awdurdod Lleol yng Nghymru hefyd yn cymryd rhan yn [Fforwm Ansawdd Aer Cymru \(WAQF\)](#). Mae'n cynnwys cynrychiolwyr o Awdurdodau Lleol, Llywodraeth Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a sawl sefydliad academiaidd. Mae aelodau WAQF yn cyfarwyddo gweithrediad Gwefan a Chronfa Ddata Ansawdd Aer Cymru, sicrhau ansawdd a rheoli ansawdd a lledaenu'r holl ddata, a darparu cymorth a hyfforddiant i Awdurdodau Lleol. Mae WAQF yn darparu arbenigedd ac arweiniad i sicrhau bod gofynion statudol Rheolaeth Ansawdd Aer Lleol yn cael eu bodloni, ac yr adroddir ar ansawdd aer yng Nghymru mewn modd cywir, tryloyw ac amserol.

Deddfwriaeth a therfynau

Mae deddfwriaeth helaeth ynglŷn ag ansawdd aer yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys nifer o Gyfarwyddebau'r UE, Deddfau'r DU a Deddfau Cymru sy'n darparu fframwaith ar gyfer Strategaeth Ansawdd Aer y DU a Rheolaeth Ansawdd Aer Lleol yng Nghymru:

- [Cyfarwyddeb 2008/50/EC](#): ar ansawdd aer amgylchynol ac aer glanach i Ewrop (CAFE): yn disodli pum deddf flaenorol gan gynnwys terfynau NO₂ a PM;

- [Cyfarwyddeb 2004/107/EC](#): (y 4^{ydd} Epil Gyfarwyddeb): yn creu targedau ar gyfer dwysedd arsenig, cadmiwm, nicel a benzo(a)pyren mewn aer amgylchynol. Y nod yw osgoi, atal neu leihau effeithiau niweidiol y sylweddau hyn ar iechyd pobl a'r amgylchedd;
- [Deddf yr Amgylchedd 1995](#): yn sefydlu'r fframwaith ar gyfer Ardaloedd Rheoli Ansawdd Aer;
- [Deddf Aer Glân 1993](#): yn anelu at amddiffyn iechyd y cyhoedd rhag allyriadau mwg;
- [Rheoliadau Safonau Ansawdd Aer \(Cymru\) 2010](#): yn dod â therfynau a nodir yng Nghyfarwyddebau'r UE ar ansawdd aer (Tabl 11 isod) i gyfraith Cymru; a
- [Rheoliadau Ansawdd Aer \(Cymru\) 2000](#), fel y'i diwygiwyd gan [Rheoliadau Ansawdd Aer \(Cymru\) \(Diwygio\) 2002](#): yn dod â chyfarwyddebau cynharach yr UE i gyfraith Cymru.

Mae'r tabl isod yn nodi gwerthoedd terfyn ansawdd aer yr UE (a, thrwy drawsosod, rai Cymru) a [Sefydliad Iechyd y Byd \(WHO\)](#).

Tabl 1: Terfynau llygredd aer o Gyfarwyddebau'r UE a Chanllawiau WHO

Llygrydd	Terfyn yr UE	Terfyn WHO	Cyfnod Cyfartalog	Nifer o achosion o dorri'r trothwy a ganiateir (UE)
NO₂	200 µg / m ⁻³	200 µg / m ⁻³	1 awr	18
	40 µg / m ⁻³	40 µg / m ⁻³	Blynyddol	-
PM₁₀	50 µg / m ⁻³	50 µg / m ⁻³	24 awr	35
	40 µg / m ⁻³	20 µg / m ⁻³	Blynyddol	-
PM_{2.5}	25 µg / m ⁻³	10 µg / m ⁻³	Blynyddol	-
	(20 µg / m ⁻³ erbyn 2020)	25 µg / m ⁻³	24 awr	
Osôn	120 µg / m ⁻³ (targed)	100 µg / m ⁻³	8 awr yn barhaus neu bob awr	Cyfartaledd o 25 diwrnod dros dair blynedd

Mae [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) yn gosod nodau gan gynnwys y rheiny ar gyfer Cymru iachach a mwy cyfartal. Roedd lefelau o lygredd NO₂ yn yr aer wedi'i gynnwys fel un o'r [dangosyddion cenedlaethol](#) sy'n cyd-fynd â'r Ddeddf. Cymerir y lefelau fel cyfartaledd cenedlaethol, wedi'u pwysoli yn ôl poblogaeth.

Camau Llywodraeth Cymru

Ar 24 Ebrill, gwnaeth Hannah Blythyn AC, Gweinidog yr Amgylchedd, [ddatganiad yn y Cyfarfod Llawn ar ansawdd aer](#). Dywedodd fod darparu aer glân yng Nghymru yn un o'i phrif flaenoriaethau. Amlinellodd nifer o gamau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i wella

ansawdd aer. Dywedodd y Gweinidog y bydd yn cyflwyno **rhaglen aer glân Cymru** i ystyried dystiolaeth a datblygu a gweithredu camau sy'n ofynnol ar draws adrannau Llywodraeth Cymru a'r sectorau er mwyn sicrhau aer glân. Nod cyntaf y Rhaglen fydd cydymffurfio â rhwymedigaethau ansawdd aer presennol. Dywedodd fod ei diben ehangach yn mynd y tu hwnt i gydymffurfio â'r gyfraith, ac mai ei nod fydd lleihau baich ansawdd aer gwael ar iechyd dynol a'r amgylchedd. Dywedodd y Gweinidog hefyd, **'Os bydd y rhaglen yn nodi bylchau yn yr ysgogiadau angenrheidiol er mwyn gwneud y gwelliannau gofynnol i ansawdd aer, byddaf yn ceisio datblygu deddfwriaeth newydd i fynd i'r afael â hyn'**.

Bydd y **Cynllun Aer Glân** yn un o elfennau craidd rhaglen aer glân Cymru. Dywedodd y Gweinidog y bydd y cynllun yn cael ei gyhoeddi er mwyn ymgynghori arno erbyn diwedd 2018. Dywedodd y bydd yn:

- Nodi'n fanylach sut y bydd Llywodraeth Cymru yn gweithredu gwelliannau o ran ansawdd aer a fydd yn gwneud cyfraniad sylweddol at nodau llesiant;
- Nodi camau trawslywodraethol a sectoraidd sydd eu hangen i sicrhau aer glân;
- Nodi'r mesurau cyfathrebu, ymgysylltu ac addysg angenrheidiol i annog newid ymddygiad; a
- Chynnwys camau gweithredu i gryfhau rheoleiddio allyriadau o wahanol sectorau diwydiannol.

Yn ogystal, hefyd ar 24 Ebrill, cyflwynodd y Gweinidog [becyn o fesurau ar gyfer gwella ansawdd aer yng Nghymru](#).

Hefyd, yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi [ymgyngori ar Fframwaith Parth Aer Glân i Gymru](#). Mae'r Fframwaith arfaethedig yn rhoi canllawiau i awdurdodau lleol sy'n ystyried opsiynau i fynd i'r afael â materion yn ymwneud ag ansawdd aer lleol. Mae'r Fframwaith yn disgrifio beth yw Parth Aer Glân, o dan ba amgylchiadau y gellid ei ddefnyddio, yr ystyriaethau allweddol i awdurdodau lleol sy'n dymuno sefydlu un. Mae'r ymgynghoriad yn gofyn ystod o gwestiynau am addasrwydd dull Parth Aer Glân yng Nghymru, lefelau allyriadau derbyniol awgrymedig, a strwythur codi tâl posibl.

Camau Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Ym mis Ionawr 2018, cynhaliodd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig (NHAMG) [ymchwiliad byr i Ansawdd Aer yng Nghymru](#). Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Gadeirydd Fforwm Ansawdd Aer Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Ricardo Energy and Environment a'r Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur ynghylch materion sy'n effeithio ar ansawdd aer yng Nghymru. Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth hefyd gan y British Lung Foundation ac Iechyd Cyhoeddus Cymru ynghylch effeithiau ansawdd aer ar iechyd y cyhoedd yng Nghymru. Ym mis Chwefror 2018, cafodd y Pwyllgor [gyflwyniad preifat ar ansawdd aer](#) gan y British Lung Foundation, Cyfeillion y Ddaear Cymru a'r Athro Paul Lewis o Brifysgol Abertawe.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

Ein cyf/Our ref HB/00978/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd – Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Government.Committee.Business@gov.wales

22 Hydref 2018

David,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 15 Awst i Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllun a Materion Gwledig ynglŷn â Deiseb P-05-839, lle mae Sefydliad Prydeinig y Galon yn galw am fabwysiadu canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd yng nghyfraith Cymru a chyflwyno Deddf Aer Glân newydd i Gymru. Rwy'n ymateb i'ch llythyr oherwydd fy mhorthfolio Gweinidogol i sy'n ymdrin â materion sy'n ymwneud â hyn.

Mae gwella ansawdd aer yn flaenoriaeth allweddol yn strategaeth genedlaethol Llywodraeth Cymru, 'Ffyniant i Bawb', ac yn yr un modd, mae'n flaenoriaeth portffolio allweddol i mi. Ar y cyfan, mae ansawdd aer yr awyr agored wedi gwella yng Nghymru dros y degawdau diwethaf. I fesurau rheoli allyriadau llygyddion o orsafoedd pŵer, diwydiant, yn cynnwys ffynonellau amaethyddol, trafnidiaeth a domestig, mae'r rhan fwyaf o'r diolch am hyn. Fodd bynnag, mae problemau'n parhau ac yn achosi risgiau sylweddol i iechyd y cyhoedd mewn rhai rhannau o Gymru.

Yn ystod yr haf sefydlodd Llywodraeth Cymru Raglen Aer Glân. Nod y Rhaglen yw lleihau baich aer gwael ar iechyd pobl a'r amgylchedd naturiol, a'r gofyniad i gydymffurfio â rhwymedigaethau deddfwriaethol Ewropeaidd a domestig. Bydd y Rhaglen yn datblygu a chydgysylltu camau gweithredu ar draws holl adrannau'r Llywodraeth a phob sector i leihau allyriadau a sicrhau gwelliannau o ran ansawdd aer. Bydd manylion y camau gweithredu a fydd yn cael eu cymryd i wella ansawdd aer yng Nghymru yn cael eu cynnwys mewn Cynllun Aer Glân ar gyfer Cymru, y bwriadwn ei gyhoeddi ar gyfer ymgynghoriad y flwyddyn nesaf. Gallwn wella ansawdd aer drwy ddefnyddio'r amrywiaeth eang o ysgogiadau sydd gennym. Mae'r mesurau hyn yn cynnwys cynllunio, seilwaith, deddfwriaeth, rheoliadau a chyfathrebu. Os yw'r Rhaglen yn nodi bylchau, byddaf yn datblygu deddfwriaeth newydd lle bo'n briodol i fynd i'r afael â'r bylchau hynny.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Hannah.Blythyn@llyw.cymru
Correspondence.Hannah.Blythyn@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 42
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rwyf wedi nodi fy marn ar y cynigion penodol ar gyfer Deddf Aer Glân newydd i Gymru isod:

- *Sicrhau bod cyfraith Cymru yn defnyddio canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ar gyfer llygredd aer.*

Mae diogelu iechyd y cyhoedd yn ymrwymiad allweddol i mi. Un o brif amcanion y Gyfarwyddeb Terfynau Allyriadau Cenedlaethol newydd yw cau'r bwlch rhwng lefelau llygredd aer cyfredol a lefelau canllaw Sefydliad Iechyd y Byd drwy leihau allyriadau 5 llygrydd aer pwysig. Mae'r llygryddion yn cynnwys: amonia, ocsidau nitrogen, cyfansoddion organig anweddol nad ydynt yn fethan, deunydd gronynnol mân a sylffwr deuocsid. Ers 2011, mae'r DU wedi cyflawni holl ymrwymadau lleihau allyriadau'r Undeb Ewropeaidd (UE) a rhyngwladol. Bydd Llywodraeth Cymru'n nodi ei chynlluniau i helpu i gyflawni ymrwymadau lleihau allyriadau'r DU yn y dyfodol ar gyfer y 5 llygrydd yn Rhaglen Rheoli Llygredd Aer Cenedlaethol y DU a fydd yn cael ei chyhoeddi cyn 1 Ebrill 2019.

Yn ogystal, mae'r Rhaglen Aer Glân yn cydnabod er mai cydymffurfio â safonau perthnasol yw'r flaenoriaeth gyntaf, mae'n rhaid i gamau gwella ansawdd aer yng Nghymru fynd ymhellach na hyn er mwyn diogelu a gwella iechyd a llesiant yn y tymor hir. Mae fy swyddogion yn asesu agweddau ymarferol mabwysiadu a chyflawni canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ar gyfer llygredd aer yng Nghymru, er enghraifft yr effeithiau economaidd, technegol, gwleidyddol a chymdeithasol. Mae angen i unrhyw dargedau yn y dyfodol fod yn seiliedig ar dystiolaeth i sicrhau eu bod yn sicrhau'r newid mwyaf effeithiol, gan gefnogi'r gwaith o gyflawni'n nodau llesiant.

Yn ddiweddar, bu Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig yn ymgynghori ar gorff statudol annibynnol newydd i ddwyn y llywodraeth i gyfrif ar amcanion amgylcheddol unwaith y bydd y DU wedi gadael yr UE. Mae fy swyddogion wedi gweithio gyda Defra i ddeall goblygiadau posibl y dull hwn mewn perthynas â datblygiadau polisi a deddfwriaeth yng Nghymru yn y dyfodol.

- *Cyflwyno ffioedd Parthau Aer Glân mewn ardaloedd sy'n torri neu sy'n agos at y terfynau ar gyfer nitrogen deuocsid a deunydd gronynnol, a neilltuo'r arian ar gyfer gwella ansawdd yr aer ymhellach.*

Rwy'n cydnabod y gallai Parthau Aer Glân wella ansawdd yr aer yn sylweddol, gan godi proffil problemau ansawdd aer a gweithredu fel sbardun i newid ymddygiad. Gall Parthau Aer Glân ddarparu amrywiaeth o ymatebion i ymateb i her gwella ansawdd aer mewn ardaloedd lle mae tystiolaeth yn dangos bod angen gweithredu ar y cyd ac ar frys i fodloni gofynion deddfwriaethol ar derfynau llygryddion a'n dyheadau ehangach ar gyfer datblygu cynaliadwy a llesiant cenedlaethau'r dyfodol.

Yn gynharach eleni, buom yn ymgynghori ar ddrafft Fframwaith Parthau Aer Glân i Gymru. Mae'r Fframwaith yn gosod polisi Cymru yn y maes hwn yng nghyd-destun iechyd y cyhoedd, gan nodi y dylai Parthau Aer Glân ddarparu ar gyfer camau gweithredu cydgyssylltiedig i sicrhau gostyngiad sylweddol yng nghysylltiad y cyhoedd a'r amgylchedd â llygryddion niweidiol yn yr aer o bob ffynhonnell. Rydym yn bwriadu cyhoeddi'r Fframwaith erbyn diwedd 2018.

Gall unrhyw awdurdod lleol yng Nghymru gyflwyno Parth Aer Glân er mwyn mynd i'r afael â phroblemau ansawdd aer lleol, boed o ganlyniad i ormodiannau cyfreithiol a nodwyd neu fel rhan o raglen gwella iechyd i fynd i'r afael ag ansawdd aer gwael. Ar hyn o bryd, nid oes gofyniad cyfreithiol penodol ar awdurdodau lleol i gyflwyno Parth Aer Glân. Mae gwybodaeth leol yn hanfodol i ddod o hyd i atebion ansawdd aer sy'n addas i

ardaloedd lleol a'r cymunedau a'r busnesau sydd wedi'u heffeithio. Gall nodweddion lleol effeithio ar lefelau llygredd lleol ac ni fydd modelau cenedlaethol yn cynnwys yr holl fanylion lleol angenrheidiol. Gall maint y gormodiant amrywio hefyd yn ôl amgylchiadau lleol. Mae cael awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ffyrdd nad ydynt yn cydymffurfio i gymryd rôl arweiniol yn hanfodol. Pan fydd lefelau nitrogen deuocsid yn uwch na'r gwerthoedd terfyn mae angen i awdurdodau lleol ddatblygu cynlluniau arloesol i fynd i'r afael â hyn.

Yng Nghymru, Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili a Chyngor Caerdydd sy'n gyfrifol am fynd i'r afael ag achosion lle y mae'r lefelau yn uwch na'r gwerthoedd terfyn mewn sawl lleoliad yn ardal eu hawdurdod. Rhagwelir y bydd achosion o'r fath yn parhau i fod felly am sawl blwyddyn oni bai fod camau gweithredu'n cael eu cymryd. Rwyf wedi gofyn i'r ddau awdurdod gynnal astudiaethau dichonoldeb i nodi'r opsiwn a fydd yn sicrhau cydymffurfiaeth ar frys. Oni bai fod Cyngor Dinas Caerdydd yn nodi mesur arall (neu fesurau eraill) a fyddai'n sicrhau bod y ffyrdd mae'n gyfrifol amdanynt yn cydymffurfio â therfynau statudol o leiaf mor fuan â chyflwyno Parth Aer Glân lle codir tâl, byddaf yn mynnu, drwy Gyfarwyddyd, bod Cyngor Dinas Caerdydd yn cyflwyno Parth Aer Glân. Mae'r amserlenni rwyf wedi'u cyflwyno i'r awdurdodau yn gofyn llawer, ac mae fy swyddogion yn darparu cymorth i sicrhau bod y gwaith hwn yn datblygu'n effeithlon. Mae Llywodraeth Cymru wedi dyrannu dros £20 miliwn ar gyfer Cronfa Ansawdd Aer hyd 2021 i helpu i gyflymu cydymffurfiaeth â therfynau nitrogen deuocsid a gwella ansawdd aer yng Nghymru.

Fel rhan o'n gwaith i ddatblygu Cynllun Aer Glân i Gymru, rydym yn gweithio gyda rhanddeiliaid perthnasol i ystyried y cyfleoedd sy'n deillio o weithredu Parthau Aer Glân a sut y dylid eu hintegreiddio â pholisïau ehangach y Llywodraeth.

- *Sicrhau bod seilwaith a thechnoleg ar waith fel y gallai mwy o bobl ddefnyddio Cerbydau Allyriadau Tra Isel a thrafnidiaeth gyhoeddus.*

Yn ddiweddar (11 Hydref 2018), cyflwynodd Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Thrafnidiaeth ddatganiad ysgrifenedig ar ddefnyddio £2 miliwn o gyllid ar gyfer pwyntiau gwefru trydan.

Bydd y cyllid yn cael ei ddefnyddio i helpu i greu rhwydwaith cenedlaethol o bwyntiau gwefru cyflym sy'n hygyrch i'r cyhoedd, gan alluogi cerbydau trydan i wneud teithiau hirach. Bydd y ffocws ar leoliadau sydd ar neu ger ein rhwydwaith ffyrdd strategol, gyda phwyslais arbennig ar deithiau rhwng y gogledd a'r de a'r dwyrain a'r gorllewin. Bydd y gwaith hwn yn ategu'r pecynnau cyllido a gyflwynwyd gan y Swyddfa Cerbydau Allyriadau Isel ar gyfer Cynllun Pwyntiau Gwefru Preswyl ar Stryd, Cynllun Gwefru yn y Gweithle, a Chynllun Gwefru Cerbydau Trydan Gartref.

Bydd rhan o'r cyllid yn cefnogi gwaith cwmpasu i sicrhau bod y seilwaith gwefru yn cael ei ddefnyddio yn y ffordd fwyaf effeithiol a chosteffeithlon. Bydd hyn yn cynnwys pennu manylebau rhwydwaith, sicrhau bod pŵer ar gael a chyfleoedd ar gyfer defnyddio ynni adnewyddadwy lleol.

- *Buddsoddi mewn gwell monitro llygredd ledled Cymru, a sicrhau bod gwybodaeth am y risgiau i iechyd ar gael i grwpiau bregus.*

Mae awdurdodau lleol yn gyfrifol am reoli llygredd aer yn eu hardaloedd fel rhan o'r drefn Rheoli Ansawdd Aer Lleol, a sefydlwyd o dan Ran IV o Ddeddf yr Amgylchedd 1995. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi llawer o ganllawiau statudol yn nodi'r hyn a ddisgwylir gan awdurdodau lleol o ran cyflawni eu dyletswyddau rheoli ansawdd aer lleol. Mae hyn yn cynnwys monitro ac adrodd yn flynyddol ar ansawdd aer yn eu hardal. Mae adroddiadau blynyddol yn ddefnyddio templed a gynlluniwyd gan Lywodraeth

Cymru, mewn ymgynghoriad ag awdurdodau lleol ac Iechyd Cyhoeddus Cymru. Nod y templed yw hysbysu aelodau'r cyhoedd am lygredd aer yn eu hardal, y camau gweithredu sy'n cael eu cymryd i'w wella a sut allan nhw gyfrannu.

O ran monitro ansawdd aer, rhaid i awdurdodau lleol fabwysiadu dull seiliedig ar risg o asesu a monitro ansawdd aer lleol, gan hoelio sylw ar leoliadau lle y bydd y cyhoedd yn debygol o ddod i gysylltiad â'r lefelau uchaf o lygredd. Mae rhai o'r monitorau a ddefnyddir gan awdurdodau lleol at ddibenion rheoli ansawdd aer lleol yn cynnig adroddiadau amser real sy'n sicrhau bod gwybodaeth am lefelau llygredd ar gael yn syth, gan alluogi pobl i gymryd camau i'w osgoi lle bo'n bosibl. Gellir gweld yr wybodaeth hon, a gwybodaeth gan rwydweithiau monitro Cenedlaethol a DU gyfan ar wefan Ansawdd Aer Cymru. Mae'r wefan hon hefyd yn darparu adnodd rhagweld llygredd aer a chynghor perthnasol ar iechyd y cyhoedd.

Mae ein canllawiau ar reoli ansawdd aer lleol i awdurdodau lleol hefyd yn cydnabod ysgolion, cartrefi gofal, ysbytai, meithrinfeydd a llwybrau teithio llesol, ymysg eraill, fel 'lleoliadau derbynyddion sensitif'. Er enghraifft, dangos y cyfraniad sylweddol y mae hebrwng plant i'r ysgol ac oddi yno yn ei wneud at lefelau llygredd aer a thagfeydd traffig ar ffyrdd a'r potensial i ysgolion helpu i addysgu plant a rhieni ar y problemau sy'n gysylltiedig ag ansawdd aer ac ystyried atebion posibl.

Fel rhan o'r gwaith sy'n ofynnol i ategu'r Rhaglen Aer Glân a pholisïau'r Llywodraeth yn y dyfodol, rydym yn gweithio gyda phartneriaid i ddarparu'r seiliau tystiolaeth cywir yng Nghymru. I fwrw ymlaen â'r gwaith hwn, mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu Prosiect Tystiolaeth, Arloesi a Gwella. Nod y prosiect yw ategu'r dystiolaeth sydd eisoes yn bodoli ar lygredd aer gan ddarparu tystiolaeth amserol a mwy lleol lle bo angen er mwyn sicrhau camau a pholisïau sydd wedi eu targedu'n well yng Nghymru. Nod y gwaith fydd sicrhau bod rhanddeiliaid yn gweithio'n well gyda'i gilydd er mwyn helpu i ysgogi a gwerthuso ymyriadau i leihau llygredd aer, gan alluogi diwylliant o atal yn hytrach na lliniaru.

Rwy'n croesawu atebion arloesol i wella'r asesiad o ansawdd aer ledled Cymru. Wrth i dechnoleg esblygu, bydd yn rhoi dealltwriaeth newydd i ni o broblemau llygredd aer a byddwn yn adolygu hyn drwy'r Prosiect Tystiolaeth, Arloesi a Gwella.

O ran sicrhau bod y wybodaeth am y risg i iechyd ar gael i grwpiau agored i niwed, rydym wrthi'n datblygu cyfathrebiadau i godi ymwybyddiaeth a newid ymddygiad, fel rhan o Gynllun Aer Glân ehangach i Gymru. Bydd hwn yn seiliedig ar dystiolaeth, sy'n codi ymwybyddiaeth o'r problemau ac yn annog pobl i beidio â defnyddio eu ceir pan fo dewisiadau ymarferol eraill ar gael. Rhoddir pwyslais ar yr ymyriadau sy'n mynd i'r afael â phroblemau rhyng-gysylltiedig ac sy'n gallu sicrhau nifer o fanteision, fel hyrwyddo a hwyluso teithio llesol. Fel rhan o'r Cynllun Aer Glân byddwn yn adolygu'r drefn rheoli ansawdd aer lleol gyfredol i weld a oes modd ei gwella.

- *Codi ymwybyddiaeth y cyhoedd o effaith llosgi coed yn y cartref ac o'r camau y gellir eu cymryd i'w lleihau.*

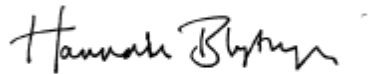
Mae gwaith ar y polisi llosgi yn y cartref yn rhan annatod o'r Rhaglen Aer Glân. Mae dull amlweddol yn ofynnol er mwyn sicrhau bod y cyfarpar a thanwydd domestig glanaf yn cael eu defnyddio i losgi a'u bod yn cael eu cynnal a'u cadw'n barhaus. Dim ond trwy godi ymwybyddiaeth o'r problemau cysylltiedig er mwyn newid sut a beth mae pobl yn ei losgi y gellir sicrhau llwyddiant yn y maes hwn.

Rydym yn datblygu sail tystiolaeth i ddeall yr amgylchiadau penodol yng Nghymru o ran llosgi tanwydd solet yn y cartref. Yn bwysicach, rhaid inni ddeall yn well y sefyllfa benodol yng Nghymru o ran y methau o gyfarpar a thanwydd sy'n cael eu defnyddio a

chyflwyno safonau posibl yn y dyfodol i lywio'r ymddygiadau a'r ymyriadau mwyaf effeithiol. Rydym yn gweithio gyda phob rhanddeiliad perthnasol, gan gynnwys HETAS, sy'n sefydliad sy'n gweithio dros defnyddwyr i hyrwyddo defnydd diogel ac effeithiol o danwydd solet, a Chynghrair y Diwydiant Stofiau, cymdeithas o weithgynhyrchwyr a chyflenwyr tanwydd pren, i ategu'r gwaith hwn.

Credaf y dylai'r gwaith yr ydym yn ei ddatblygu drwy'r Rhaglen Aer Glân roi sicrwydd i'r Pwyllgor bod amrywiaeth eang o gamau gweithredu yn cael eu datblygu ar draws y Llywodraeth i wella ansawdd aer ac iechyd.

Yn gywir,

Hannah Blythyn AC/AM
Gweinidog yr Amgylchedd
Minister for Environment

British Heart Foundation Cymru Petition

Response to Minister's Letter to the Petitions Committee

1. British Heart Foundation Cymru thanks the Minister and her officials for the response to our petition. We would like to take the opportunity to respond to those comments and update the members of the committee on our position to the future policy measures outlined by the Minister for Environment.
2. We were disappointed to note that fine Particulate Matter (PM_{2.5}) was not focused on more in the Minister's response. BHF Cymru is concerned about the focus that has only been placed on NO₂ due to the court cases against the UK and Welsh Governments is not addressing measures which might reduce PM. It is possible that time and money spent on addressing the exceedances of NO₂ without considering tackling PM at the same time may not produce the overall desired improved air quality. It is likely that measures to tackle NO₂ are going to be costly, and it is important that feasibility studies do not take one pollutant in isolation as it is possible this may produce unintended consequences.
3. Since submitting the petition for responses, the COMEAP report into air pollution and cardiovascular disease has been published, showing the real risk posed by fine particulate matter. We would urge the Minister and her officials, and this committee to take note of the conclusions of the report.
<https://www.gov.uk/government/publications/air-pollution-and-cardiovascular-disease-mechanistic-evidence>
4. The report reinforces the need to tackle fine particulate matter with relation to heart and circulatory diseases. "In each of the areas we reviewed we found clear evidence that exposure to air pollutants, primarily fine particulate matter (PM_{2.5}), affected a range of physiological and patho-physiological variables and effects. These included indices of inflammatory and oxidative status, reduced heart rate variability (HRV), arrhythmias, endothelial dysfunction, raised blood pressure, progression of atherosclerotic disease and promotion of thrombosis (blood clotting)." (p.58)
5. We are pleased to hear about the Clean Air Programme and Evidence, Innovation and Improvements project and hope to be able to feed into these with the Minister's officials where appropriate.

Ensuring WHO guidelines are observed by Welsh law

6. We feel that WHO guidelines are the right solution for Wales. The World Health Organization is an important and internationally recognised body which has done extensive modelling and evidence gathering to understand the impacts of polluted air on public health.

7. The EU annual mean limits for PM_{2.5} and PM₁₀ (25µg/m³, 40µg/m³ respectively)¹ are currently double the WHO guidelines for these pollutants (10µg/m³ and 20µg/m³²).
8. It is encouraging to note that the Minister believes that air quality improvement needs to reach beyond compliance with the current EU limits made clear by the court case; BHF Cymru would urge Welsh Government to show their commitment to ensuring better public health by adopting WHO guidelines which are more stringent than EU limits.
9. Whilst we recognise Government's commitment to the goals for wellbeing of future generations, we would urge Government to focus on the evidence which has already been gathered around the world and to ensure that these limits are adopted without delay.
10. The WHO data published in May 2018 for the year 2015 showed that Swansea, Chepstow, Port Talbot and Cardiff were very close to the WHO limits of 20µg/m but none of them were actually in breach of this standard. However for PM_{2.5}, both Chepstow (12µg/m) and Swansea (13µg/m) were in breach of the WHO standard of 10µg/m. Port Talbot (18µg/m, later revised to 10) Cardiff (10µg/m) and Newport (10µg/m) are at the limit. Neither Chepstow or Swansea have been required to undertake a feasibility study into a CAZ, and Swansea has not been required to undertake any work to reduce air pollution because it will be compliant under the EU limits (for NO₂), which is a requirement of the court case against Welsh Government.

Clean Air Zones

11. It is disappointing that the Welsh Government is not willing to take a leading role in directing local authorities to introduce charging clean air zones unless the area is exceeding European limits for NO₂.
12. Unless a national approach is taken, with Government leading the change, local authorities are unlikely to introduce charging clean air zones. When Cardiff Council's recent green paper "*Changing how we move around a growing city*" was published, the national news site Walesonline and its accompanying publication the Western Mail immediately led on the potential of a "congestion charge" which received a lot of public attention and comment which could be dissuasive to a council introducing a charging zone.
<https://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/congestion-charge-being-seriously-considered-14442071> (18 March 2018)
13. The Minister's response makes no reference to the importance of *charging* clean air zones. Without introducing a charge for heavy polluting vehicles, it is unlikely that a local authority would be able to make improvements to public

¹ EU Air Quality Standards <http://ec.europa.eu/environment/air/quality/standards.htm> [accessed 18 June 2018]

² World Health Organisation Ambient (outdoor) air quality and health fact sheet (Updated 2 May 2018) <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs313/en/> [accessed 18 June 2018]

transport, which is the modal shift required to ensure that people can travel effectively without further polluting the air.

14. Furthermore, there is still no mention of particulate matter within the response to clean air zones. Fine Particulate Matter (PM_{2.5}) can be generated by braking and exhaust dust, something which of course would be alleviated enormously by clean air zones.

ULEV funding

15. We welcome the Minister further detailing what the £2 million funding for electric charging points will be used for. This is one point towards an important modal shift towards cleaner transportation.
16. BHF Cymru supports the calls of the Economy, Science and Transport Committee for the Welsh Government to invest £20 per head in active travel options which will help to support this modal shift further.

Air quality monitoring

17. We recognise the Minister's points on the responsibilities of Local Authorities and LAQM monitors, however we feel strongly about the lack of public knowledge regarding where and how they can access the monitoring information.
18. Whilst we recognise that local knowledge is important when it comes to the placing of monitors, it is important to note that without monitoring an area, it is not certain that the air quality is safe.
19. We know from analysis done on air quality monitors, there are times of day when air quality becomes very dangerous for people living with certain conditions. Hafodyrynys Road reaches very unsafe particulate matter levels first thing in the morning. Local information such as this could be provided as a matter of urgency to people living in the area with heart and circulatory conditions.
20. We also know from analysis of air quality monitors that other areas close by to Hafodyrynys and other roads across Wales that they reach similar unsafe levels of air pollution at certain times of day and yet these are not subject to the same scrutiny. It is for this reason, that BHF Cymru urges the Welsh Government to seriously consider how a national approach can be taken to monitor air across the country.

Domestic woodburning

21. BHF recently responded to DEFRA's consultation on cleaner domestic burning of solid fuels and wood.
22. We hope the Welsh Government will bring forward proposals on reducing PM_{2.5} and SO₂ through restrictions on wet wood burning as soon as possible. Whilst we

recognise the Clean Air Programme will build an evidence base, it is clear that UK Government have already moved forward on this issue and it is imperative to use the evidence that is already available to reduce this harmful source of pollution.

23. Given the known health harms attributable to air pollutants, restrictions on the sale of all wet wood and the most polluting solid fuels must be brought into force as soon as possible.
24. A BHF-run focus group held with nine patient representatives from across the UK highlighted that patients did not know enough about the impact of wood burning on both levels of air pollution and heart and circulatory health to know whether it should be tackled. Upon finding out that domestic wood and coal burning constitutes 38% of ambient PM_{2.5} emissions³, there was general agreement that providing more information to the public about the impact of domestic burning was the most important first step. Our panel also noted that people will only change their behaviour if they understand how an issue affects them personally; hence information on the health effects of air pollution must be provided alongside any practical advice.
25. Given the number of homes which are still off-grid in Wales along with a high proportion of fuel poverty, not only information but the ability for people to access alternative fuels must be considered immediately.

We thank the Committee for their consideration of the petition and the Minister for her response.

Emma Henwood
Policy and Public Affairs Manager
BHF Cymru

³ Department for Environment, Food and Rural Affairs, *Air quality: draft Clean Air Strategy 2018*, May 2018.

P-05-846 Achub Ysbyty Tywysog Philip Llanelli

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sospan. Mae'r ddeiseb wedi casglu 12,745 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i achub ein hysbyty Tywysog Philip, Llanelli.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Llanelli
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

P-05-846 Achub ein Hysbyty Tywysog Philip Llanelli

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Tachwedd 2018

Petitions Committee | 13 November 2018

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-846

Teitl y ddeiseb: Achub Ysbyty Tywysog Philip Llanelli

Geiriad y ddeiseb: Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i achub ein hysbyty Tywysog Philip, Llanelli.

Y cefndir

Bu pryderon ynghylch newidiadau arfaethedig i wasanaethau yn Ysbyty Tywysog Philip yn Llanelli yn 2013 ac yn fwy diweddar yn 2018.

Ym mis Ionawr 2013, cyhoeddodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda eu cynigion terfynol ar gyfer ail-gyflunio'r gwasanaeth iechyd yng ngorllewin Cymru. Yn dilyn yr ymgynghoriad ffurfiol, cododd Cyngor Iechyd Cymuned Hywel Dda (y CIC) bryderon ynghylch y cynigion gyda'r Bwrdd Iechyd. Er i rai materion gael eu datrys, roedd rhai materion sy'n peri pryder i'r CIC yn parhau – sef, **gwasanaethau damweiniau ac achosion brys yn Ysbyty Tywysog Philip, Llanelli**, a gwasanaethau newyddenedigol (yn benodol mewn perthynas ag Ysbyty Glangwili ac Ysbyty Llwynhelyg). Sefydlwyd Panel Craffu annibynnol gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y pryd, Mark Drakeford, i archwilio'r holl ddogfennau perthnasol ac ystyried y materion.

Ym mis Medi 2013, cyflwynodd y Panel ei [adroddiad](#), a gefnogodd yn gryf yr achos dros adnewyddu gwasanaethau damweiniau ac achosion brys yn Ysbyty Tywysog Philip. Hefyd, cynigiodd y dylid defnyddio uned ymarferydd nyrsio argyfwng a gefnogir gan ymarferwyr cyffredinol fel y model ar gyfer gofal yn yr ysbyty yn y dyfodol. Yn ei [ddatganiad](#) ym mis Medi 2013, cadarnhaodd y Gweinidog ei fod wedi derbyn argymhelliad y Panel.

Felly, rwyf wedi penderfynu y caiff y math hwn o wasanaeth ei roi ar waith. Rwyf yn falch o adrodd bod y bwrdd iechyd a'r CIC eisoes wedi bod yn cydweithio ar fanylion y math hwn o fodel gwasanaeth ar gyfer Ysbyty'r Tywysog Philip.

Yn 2011–12, gwelodd adran frys yr ysbyty hwnnw 33,000 o gleifion, gyda 6,500 ohonynt yn cael eu hystyried yn achosion brys. Roedd angen trosglwyddo pedwar cant a dau ar hugain o'r rhain i ysbyty arall. Cafodd y 80% arall o'r cleifion eu trin yn Ysbyty'r Tywysog Philip, ac mae'r penderfyniad yr wyf wedi'i wneud heddiw yn golygu mai dyna fydd y sefyllfa yn y dyfodol hefyd.

Mae [gwefan](#) Bwrdd Iechyd Hywel Dda yn rhoi rhagor o fanylion am y gwaith i ddatblygu'r gwasanaeth gofal brys yn Ysbyty Tywysog Philip yn dilyn datganiad y Gweinidog.

Cynhaliwyd [adolygiad barnwrol yn haf 2014](#) o'r gweithdrefnau a ddilynodd Bwrdd Iechyd Hywel Dda mewn cysylltiad â'r newidiadau hyn, ond cadarnhaodd barnwr yn yr Uchel Lys eu bod yn deg a chyfreithlon.

Mae newidiadau yn Ysbyty Tywysog Philip wedi bod yn destun nifer o ddeisebau a gyflwynwyd i Bwyllgor Deisebau'r Cynulliad; caewyd y rhain gan y Pwyllgor ym mis Ebrill 2017. O ran deiseb [P-04-394 Achub ein Gwasanaethau – Ysbyty Tywysog Philip](#), nododd y Pwyllgor Deisebau: 'The campaign group that submitted it has now disbanded. The petitioner states that the health board has improved its approach in relation to consultation and that current service provision at Prince Philip Hospital appears to be working satisfactorily.'

Cafwyd pryderon newydd ynghylch newidiadau posibl i wasanaethau yn Ysbyty Tywysog Philip ar ôl i Fwrdd Iechyd Hywel Dda gyhoeddi ei ymgynghoriad [Trawsnewid ein gwasanaeth iechyd](#) ym mis Ebrill 2018. O dan Gynnig A yn yr ymgynghoriad, byddai Ysbyty Tywysog Philip yn cael ei israddio'n ysbyty cymuned. Cyhoeddwyd [canlyniad yr ymgynghoriad](#) ar 26 Medi 2018. Ni chaiff Ysbyty Tywysog Philip ei droi'n ysbyty cymuned; bydd yn cadw ei statws fel ysbyty cyffredinol lleol. Dyma rai o'r prif benderfyniadau:

- buddsoddi mwy mewn integreiddio gofal cymdeithasol i iechyd a llesiant ar draws y saith ardal (gogledd a de Ceredigion, gogledd a de sir Benfro, Taf/Tywi, Aman/Gwendraeth a Llanelli);
- mabwysiedir model ysbyty a fydd yn cynnwys:
 - gwneud achos busnes ar gyfer ysbyty newydd yng ngodre ardal Hywel Dda (rhywle rhwng Arberth a Sanclêr) i ddarparu gwasanaethau gofal brys a gofal brys arbenigol a gofal wedi'i gynllunio;
 - cadw a datblygu gwasanaethau ysbyty yn Ysbyty Bronglais, Aberystwyth, yn unol â'r ffaith bod Cyd-bwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol Canolbarth Cymru yn cydnabod pwysigrwydd ysbyty o ran darparu gwasanaethau i boblogaethau Ceredigion, Powys a de Gwynedd;
 - cadw meddygaeth aciwt yn Ysbyty Tywysog Philip, Llanelli, yn dilyn moderneiddio diweddar o wasanaethau a ddatblygwyd gyda'r gymuned leol sy'n gwasanaethu ardal o boblogaeth niferus;

- ailgyflunio'r defnydd o Ysbyty Glangwili (Caerfyrddin) ac Ysbyty Llwynhelyg (Hwlffordd) i gefnogi anghenion iechyd yn y gymuned, gan gynnwys gwelyau dros nos, gweithdrefnau achosion dydd, gwasanaethau cleifion allanol a galw i mewn, fel mân anafiadau a llawer mwy.

Ymateb Llywodraeth Cymru

Yn ei ymateb i'r Pwyllgor Deisebau (15 Hydref 2018), cyfeiriodd Ysgrifennydd y Cabinet dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol at gyhoeddiad diweddar gan Fwrdd Iechyd Hywel Dda. Dywedodd:

Y cam nesaf fydd i'r clinigwyr a'r staff gydweithio gyda'r cyhoedd a sefydliadau eraill i dynnu'r manylion ychwanegol ynghyd er mwyn creu strategaeth iechyd 20 mlynedd ddrafft. Rhagwelir y bydd y strategaeth yn cael ei hystyried yng nghyfarfod cyhoeddus y Bwrdd ar 29 Tachwedd.

Ar hyn o bryd, mater i'r bwrdd iechyd yw penderfynu ar y cynigion, gan ddefnyddio gweithdrefnau sefydledig. Mae'n bosib y bydd galw ar Weinidogion Cymru i benderfynu'n derfynol ar y cynlluniau, os nad oes modd dod i gytundeb yn lleol.

Vaughan Gething AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gwasanaethau
Cymdeithasol
Cabinet Secretary for Health and Social Services

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-846
Ein cyf/Our ref VG/03113/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Bae Caerdydd
CF99 1NA

SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

15 Hydref 2018

Annwyl David,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 24 Medi ynghylch y Ddeiseb P-05-846 Achub Ysbyty Tywysog Philip Llanelli.

Yng nghyfarfod cyhoeddus y Bwrdd ar 26 Medi, clywodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yr adroddiad i gloi'r ymgynghoriad cyhoeddus ar y Rhaglen i Drawsnewid Gwasanaethau Clinigol, ac ystyriodd argymhellion o ran y ffordd ymlaen.

Yn y cyfarfod, cymeradwyodd y Bwrdd un ar ddeg o argymhellion gan feddygon, nyrsys ac amrediad o weithwyr gofal iechyd proffesiynol megis gwyddonwyr iechyd a therapyddion. Gwnaethpwyd rhai penderfyniadau allweddol, er mae'r bwrdd iechyd erbyn hyn yn dymuno edrych yn fanylach ar rywfaint o'r adborth defnyddiol a ddaeth i law yn ystod yr ymgynghoriad.

Y cam nesaf fydd i'r clinigwyr a'r staff gydweithio gyda'r cyhoedd a sefydliadau eraill i dynnu'r manylion ychwanegol ynghyd er mwyn creu strategaeth iechyd 20 mlynedd ddrafft. Rhagwelir y bydd y strategaeth yn cael ei hystyried yng nghyfarfod cyhoeddus y Bwrdd ar 29 Tachwedd.

Ar hyn o bryd, mater i'r bwrdd iechyd yw penderfynu ar y cynigion, gan ddefnyddio gweithdrefnau sefydledig. Mae'n bosib y bydd galw ar Weinidogion Cymru i benderfynu'n derfynol ar y cynlluniau, os nad oes modd dod i gytundeb yn lleol.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

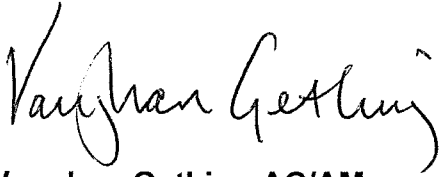
Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 55

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Felly, rwy'n gobeithio eich bod yn deall nad oes modd i mi gynnig sylw ynghylch y cynigion hyn, oherwydd y gallai hynny effeithio ar unrhyw rôl bosibl yn y broses rhywbryd yn y dyfodol.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The signature is written in a cursive style with a large initial 'V'.

Vaughan Gething AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Cabinet Secretary for Health and Social Services

P-05-846 Save our Hospital at Prince Philip Llanelli – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 5.11.18

Thank you for agreeing to discuss our petition and we appreciate your time and assistance.

Since presenting the petition we have met with the health board and answered a number of questions and concerns we have.

I have been asked by the committee of SOSPPAN to make you aware of a number of facts they would like you to consider.

Llanelli has a number of deprived wards including two of the bottom three wards in the whole of Wales. Travelling over forty miles to a new hospital is not practical without a car and it's not uncommon for discharge to happen in the middle of the night. (only last week I collected a mother and her 14 month old baby from outside Glangwili Hospital at 12.00 at night on their discharge. The mother does not own a car and was faced with a 20 mile taxi ride, as a single mother on benefits this would have had a devastating effect on her financial situation.

We worry that a risk and or Quality Impact Assessment has been carried out on ambulance services in the Hywel Dda area and effects the new hospital will have on the people of Llanelli. We worry people will present to Moriston Hospital and this will cause significant problems for them.

We have been told mental health services will be moved from PPH and we are concerned what will happen too patients in the Llanelli area, there are severe Mental health problems in our region and moving the treatment centre over 40 miles away is not going to be positive or help.

We welcome the news the health board is considering a MLU unit in PPH but again have concerns if there are sufficient ambulance provisions .

With over a third of the Hywel Dda catchment living in the Llanelli area we wonder how much consideration has been given to residents. We hear a lot about kindness and service and the wellness of the patient being

paramount. With family and friends living over 40 miles away with really poor road and public transport links we wonder how this is for their benefit.

Yours sincerely

John Prosser

SOSPPAN

Save our Services Prince Phillip Hospital Action Network

P-05-848 Rhowch gyfle i Fyfyrrwyr Cymru ddewis yr opsiwn astudio gorau ar eu cyfer hwy

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sharon Ellis, ar ôl casglu 127 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod yr un trefniadau ariannu ar gael i fyfyrwyr ble bynnag mae nhw'n dewis astudio, a bod yr opsiynau ariannu hefyd ar gael i fyfyrwyr sydd eisoes wedi dechrau ar eu hastudiaethau.

Ar hyn o bryd mae gan fyfyrwyr y dewis i astudio yn y DU ac Iwerddon ac mae rhywfaint o opsiynau astudio yn Ewrop ar gael, ond pam na allant astudio ar gyfer gradd gydnabyddedig ledled y byd os yw'r rhaglen y maent yn ei dewis yr un mwyaf addas i'w hamcanion gyrfa cyffredinol.

Yn 2017, derbyniwyd Georgia Ellis ar y cwrs Doethuriaeth mewn Ffisiotherapi ym Mhrifysgol Quinnipiac yn yr Unol Daleithiau. Mae'r radd bagloriaeth yn radd y celfyddydau breiniol sy'n cwmpasu amrywiaeth o bynciau safonol, gan gynnwys siarad cyhoeddus, ac fel rhan o'r broses o ennill ei gradd israddedig bydd Georgia'n astudio maes arall o'i dewis, sef Astudiaethau Busnes. Er bod y rhain yn fanteision gwych, dewisodd Georgia yr opsiwn astudio hwn gan mai ei huchelgais yw dod yn ffisiotherapydd ar gyfer tîm chwaraeon yn y pen draw, ac oherwydd yr amlygiad i dimau chwaraeon y byddai'n ei gael yng nghanolfan bwrpasol hyfforddiant iechyd y Brifysgol arbennig hon.

Pam na all myfyrwyr fanteisio ar yr un trefniadau ariannu ag y byddai ganddynt yma yn y DU ar gyfer cyllido opsiynau astudio eraill. Mae stori Georgia yn ddim ond un enghraifft o safon dda myfyrwyr y DU, ond mae llawer mwy.

Arwyddwch y ddeiseb hon i gefnogi'r opsiynau sydd ar gael i fyfyrwyr presennol a myfyrwyr y dyfodol.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Alun a Glannau Dyfrdwy
- Gogledd Cymru

Papur Briffio ar gyfer y Pwyllgor Deisebau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Tachwedd 2018

Petitions Committee | 13 November 2018

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: P-05-848

Teitl y ddeiseb: **Rhowch gyfle i Fyfirwyr Cymru ddewis yr opsiwn astudio gorau ar eu cyfer hwy**

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod yr un trefniadau ariannu ar gael i fyfirwyr ble bynnag maen nhw'n dewis astudio, a bod yr opsiynau ariannu hefyd ar gael i fyfirwyr sydd eisoes wedi dechrau ar eu hastudiaethau.

Ar hyn o bryd mae gan fyfirwyr y dewis i astudio yn y DU ac Iwerddon ac mae rhywfaint o opsiynau astudio yn Ewrop ar gael, ond pam na allant astudio ar gyfer gradd gydnabyddedig ledled y byd os mai'r rhaglen y maent yn ei dewis yw'r un fwyaf addas i'w hamcanion gyrfa cyffredinol.

Yn 2017, derbyniwyd Georgia Ellis ar y cwrs Doethuriaeth mewn Ffisiotherapi ym Mhrifysgol Quinpiac yn yr Unol Daleithiau. Mae'r radd bagloriaeth yn radd y celfyddydau breiniol sy'n cwmpasu amrywiaeth o bynciau safonol, gan gynnwys siarad cyhoeddus, ac fel rhan o'r broses o ennill ei gradd israddedig bydd Georgia'n astudio maes arall o'i dewis, sef Astudiaethau Busnes.

Er bod y rhain yn fanteision gwyb, dewisodd Georgia yr opsiwn astudio hwn gan mai ei huchelgais yw dod yn ffisiotherapydd ar gyfer tîm chwaraeon yn y pen draw, ac oherwydd y cysylltiad â thimau chwaraeon y byddai'n ei gael yng nghanolfan bwrpasol hyfforddiant iechyd y Brifysgol arbennig hon.

Pam na all myfirwyr fanteisio ar yr un trefniadau ariannu ag y byddai ganddynt yma yn y DU ar gyfer cyllido opsiynau astudio eraill. Mae stori Georgia yn ddim ond un enghraifft o safon dda myfirwyr y DU, ond mae llawer mwy.

1. Y cymorth presennol i fyfyrwyr yng Nghymru

1.1 Cyflwyniad

Mae'r system cymorth i fyfyrwyr yng Nghymru yn cael ei diwygio o ganlyniad i'r argymhellion yn yr [Adolygiad o gyllido addysg uwch a threfniadau cyllido myfyrwyr](#) yng Nghymru gan yr Athro Diamond (yr Adolygiad Diamond), a gyhoeddwyd ym mis Medi 2016. Fodd bynnag, un peth sydd heb newid yw bod yn rhaid i fyfyrwyr fod yn astudio mewn sefydliad addysg uwch neu goleg a ariennir yn gyhoeddus ac a leolir yn y DU, neu ar gwrs a gymeradwywyd yn benodol mewn sefydliad preifat.

1.2 Trosolwg o'r diwygiadau

Ymhlith materion eraill, argymhellodd yr Adolygiad Diamond y dylid newid ffocws y system gymorth o grantiau ffioedd dysgu i gynnig rhagor o gymorth â chostau byw. Fodd bynnag, nid yw'r diwygiadau wedi newid y meini prawf sylfaenol o ran cymhwyster, **felly mae'n rhaid i ddarpar fyfyrwyr astudio mewn sefydliad yn y DU o hyd**, ar gwrs a gymeradwywyd yn benodol gan Lywodraeth Cymru.

Derbyniodd Llywodraeth Cymru argymhellion yr Adolygiad Diamond. O ganlyniad i hyn, o fis Medi 2018 bydd myfyrwyr cymwys o Gymru yn gallu cael:

- benthyciad o £9,000 y flwyddyn i dalu ffioedd dysgu os ydynt yn astudio yng Nghymru; £9,250 os ydynt yn astudio yn Lloegr, Gogledd Iwerddon neu'r Alban; neu £6,165 os ydynt yn astudio mewn prifysgol neu goleg preifat yn y DU ar gwrs a ddynodir gan Lywodraeth Cymru; ac
- uchafswm o £7,650 os ydynt yn byw gartref; £9,000 os ydynt yn astudio i ffwrdd o gartref y tu allan i Lundain; neu £11,250 os ydynt yn astudio yn Llundain, mewn benthyciadau ad-daladwy a/neu grantiau nad oes yn rhaid eu had-dalu ar gyfer costau byw. Mae lefel y cymorth ar ffurf benthyciad neu grant yn dibynnu ar incwm aelwyd yr ymgeisydd, gyda'r myfyrwyr o'r aelwydydd tlotaf (incwm blynyddol o £18,370 neu lai) yn cael y rhan fwyaf o'r cymorth fel grant; a
- Grant heb brawf modd o £1,000 nad oes yn rhaid ei ad-dalu.

Mae Llywodraeth Cymru yn disgrifio'r system newydd hon fel y pecyn cymorth mwyaf hael i fyfyrwyr yn y DU. Mae'r Gwasanaeth Ymchwil wedi llunio canllaw sy'n cynnwys mwy o [wybodaeth am y system newydd ar gyfer cymorth i fyfyrwyr](#).

Yn gyffredinol, i fod yn gymwys ar gyfer y gefnogaeth hon mae'n rhaid i fyfyrwyr:

- fod yn wladolyn y DU neu fod â 'statws preswlydd sefydlog' (dim cyfyngiadau ar hyd yr amser y gallwch aros yn y DU);
- yn byw yng Nghymru fel arfer; ac
- wedi bod yn byw yn y DU ers 3 blynedd cyn dechrau'r cwrs.

At ei gilydd, mae cymhwysedd hefyd yn dibynnu ar fodloni pob un o'r meini prawf a ganlyn:

- mae'n rhaid i'r cwrs arwain at gymhwyster cydnabyddedig (nid oes yn rhaid iddo fod yn radd gyntaf draddodiadol fel BA neu BSc. Mae'r meini prawf hefyd yn cynnwys cymwysterau HND a HNC, graddau sylfaen ac eraill);
- **mae'n rhaid i'r sefydliad neu'r coleg addysg uwch gael ei ariannu'n gyhoeddus a rhaid iddo fod yn y DU**; neu, os yw'r myfyriwr o dan sylw yn astudio mewn sefydliad preifat, mae'n rhaid iddo ddilyn cwrs sydd wedi'i gymeradwyo'n benodol gan Lywodraeth Cymru;
- i gael y Benthyciad Cynhaliath, mae'n rhaid i'r ymgeisydd fod o dan 60 oed ar ddechrau'r cwrs, ond nid oes terfyn ar gyfer y Benthyciad Ffioedd Dysgu a'r Grantiau.

2. Barn Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru yn pwysleisio bod ei threfniadau ariannol presennol â Llywodraeth y DU yn golygu nad yw'n gallu cynnig unrhyw fenthyciadau ar gyfer ffioedd dysgu a benthyciadau cynhaliath i fyfyrwyr sydd wedi dewis astudio y tu allan i'r DU.

Fodd bynnag, gwnaeth yr Adolygiad Diamond yr argymhelliad a ganlyn, yn amodol ar y rheoliad angenrheidiol:

Llywodraeth Cymru i ystyried y posibilrwydd o gynnal cynllun peilot i weld a yw hi'n bosibl neu'n ddymunol ymestyn y pecyn cymorth i fyfyrwyr y tu allan i'r DU a'r UE - i fyfyrwyr sy'n huanu o Gymru sy'n dewis astudio ymhellach o gartref ar gyfer eu rhaglen radd gyfan. (Byddai'r cynllun peilot arfaethedig ar gyfer astudiaethau mewn sefydliadau dielw sydd â hanes llwyddiannus o gynnig darpariaeth o safon).

Mae papur Llywodraeth Cymru yn nodi ei bod yn gefnogol o'r egwyddor o gefnogi myfyrwyr o Gymru i astudio dramor. Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu gwaith ymchwil i bosibiliadau cynllun o'r fath, sef [Cynllun Peilot Astudio Dramor: Adroddiad Pennu Cwmpas](#) a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2018. Mae Llywodraeth Cymru yn adrodd bod y gwaith ymchwil hwn wedi canfod:

[...] lefelau isel o alw cudd, anhawster wrth bennu'r galw am gludadwyedd llawn a dim ond ychydig o gefnogaeth gan randdeiliaid ar gyfer darparu grant/benthyciad cynhaliath i astudio cwrs gradd llawn dramor.

Mae Llywodraeth Cymru wedi trafod canfyddiadau'r adroddiad a bydd yn cadarnhau'r sefyllfa mewn datganiad i'r Senedd yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Fodd bynnag, mae'r Llywodraeth yn nodi'r hyn a ganlyn am unrhyw gynlluniau peilot yn y dyfodol:

Mae'n bwysig nodi na fydd y peilot yn gallu cynnig cymorth ariannol i fyfyrwyr i astudio cwrs gradd llawn mewn prifysgol dramor. Bydd y peilot yn canolbwyntio ar gyfnodau byr o astudio, er mwyn caniatáu i'r nifer mwyaf o fyfyrwyr allu manteisio ar y cyfle hwnnw.

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-848
Ein cyf/Our ref KW/02170/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Government.Committee.Business@llyw.cymru

8 Hydref 2018

Annwyl David

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 25 Medi ynghylch deiseb a gyflwynwyd gan Mrs Sharon Ellis yn gofyn i Lywodraeth Cymru ddarparu cymorth i fyfyrwyr o Gymru sydd am astudio dramor, fel merch Mrs Ellis.

Rwy wedi derbyn sawl darn o gyfatebiaeth gan Mrs Elis ar y mater hwn ers mis Ionawr 2017 drwy ei Aelod Seneddol a'i Aelod Cynulliad. Mae fy ymatebion wedi'u gwneud yn glir sut mae'r system cymorth i fyfyrwyr yn gweithio ar hyn o bryd.

Mae'r system bresennol yng Nghymru wedi'i llunio i gynnig cymorth i fyfyrwyr cymwys sy'n dilyn cwrs addysg uwch dynodedig mewn sefydliad a ariennir yn gyhoeddus neu gwrs dynodedig penodol mewn sefydliad preifat yn y DU. Cynigir cymorth hefyd ar gyfer cyfnodau o astudio mewn sefydliadau Ewropeaidd (er enghraifft, cyllid Erasmus), ac i fyfyrwyr sy'n dilyn modiwl o astudio dramor fel rhan o'u cwrs yn y DU (fel myfyrwyr meddygol yn astudio 'meddygaeth drofannol'). Ceir hefyd drefniadau cyfatebol ag aelod-wladwriaethau eraill yr UE sy'n ymwneud â chymorth ar gyfer ffioedd dysgu. Mae meini prawf tebyg yn cael eu defnyddio gan weinyddiaethau eraill y DU.

Yn dilyn yr adolygiad annibynnol cynhwysfawr o drefniadau cyllido addysg uwch a chyllid myfyrwyr yng Nghymru (adolygiad Diamond), cyflwynais becyn newydd o gymorth i fyfyrwyr sy'n dechrau eu blwyddyn academiaidd yn 2018/19 ac ar ôl hynny. Bydd gan fyfyrwyr cymwys o Gymru'r hawl i'r pecyn cymorth mwyaf hael yn y DU. Bydd y rhan fwyaf o fyfyrwyr yn derbyn cymorth cynhaliath sy'n cyfateb i'r cyflog byw cenedlaethol a byddant yn gallu cael cymorth i dalu am gostau ffioedd dysgu.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 63

Ar hyn o bryd, os bydd myfyriwr yn penderfynu cwblhau cwrs gradd mewn prifysgol y tu allan i'r DU, nid ydynt yn gymwys i wneud cais am gymorth i fyfyrwyr. Argymhellodd Adolygiad Diamond y dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynnal cynllun peilot i weld a fydd yn bosibl ymestyn y pecyn cymorth i fyfyrwyr sy'n hanu o Gymru sy'n dewis astudio eu rhaglen radd gyfan y tu allan i'r DU.

Rwy'n cefnogi'r egwyddor y dylai myfyrwyr talentog o Gymru gael y cyfle a'r cyllid i astudio dramor. Ym mis Ionawr 2018, penododd Llywodraeth Cymru Ymchwil OB3, ar y cyd â Sefydliad Ymchwil, Data a Methodoleg Gymdeithasol ac Economaidd Cymru (WISERD), i gynnal astudiaeth gwmpasu. Prif nod yr astudiaeth oedd darparu tystiolaeth i gefnogi'r gwaith o ddatblygu cynllun peilot ar astudio dramor. Cafodd yr adroddiad terfynol ei gyhoeddi ym mis Gorffennaf 2018, ac mae ar gael yma: <https://gov.wales/statistics-and-research/overseas-study-pilot/?skip=1&lang=cy>

Mae adroddiad OB3 yn tynnu sylw i lefelau isel o alw cudd, anhawster wrth bennu'r galw am gludadwyedd llawn a dim ond ychydig o gefnogaeth gan randdeiliaid ar gyfer darparu grant/benthyciad cynhaliath i astudio cwrs gradd llawn dramor.

Rwyf wedi ystyried canfyddiadau'r adroddiad a'r opsiynau ar gyfer datblygu cynllun peilot ar astudio dramor. Disgwyliaf allu cadarnhau'r sefyllfa mewn datganiad i'r Senedd yn nes ymlaen eleni. Fodd bynnag, cadarnhaf nad yw'n bosib cynnig benthyciadau ffioedd dysgu neu gynnal i fyfyrwyr sy'n dewis astudio tu allan i'r DU o dan y cytundeb ariannol presennol gyda Thrysorlys Ei Mawrhydi. Felly, mae'n bwysig nodi na fydd y peilot yn gallu cynnig cymorth ariannol i fyfyrwyr i astudio cwrs gradd llawn mewn prifysgol dramor. Bydd y peilot yn canolbwyntio ar gyfnodau byr o astudio, er mwyn caniatáu i'r nifer mwyaf o fyfyrwyr allu manteisio ar y cyfle hwnnw.

Yn gywir

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-04-667 – Cylchfan ar gyfer Cyffordd yr A477/A4075

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Cyngor Tref Sir Benfro ar ar ôl casglu 115 Llofnod

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gael gwared ar Gyffordd Mynegbost yr A477/A4075 a rhoi cylchffordd yn ei lle – nid yw'r trefniadau presennol wedi datrys y problemau ar y rhan beryglus hon o'r ffordd.destun mesurau arbennig.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

P-05-667 Roundabout for the A477/ A4075 Junction, 23.10.18

Good Morning Kayleigh

Please find attached a copy of a letter signed by concerned HGV Drivers, from Collins Bros Haulage Company. I am also awaiting a letter from Valero, which I will send as soon as I receive it.

Please can you make the Committee aware, that once again there has been a few serious accidents in the vicinity of this junction, since this has been discussed and something must be done before a fatality happens.

I will send you the correspondence from Valero hopefully later in the day.

Kind Regards

Suzie Thomas

Town Clerk – Pembroke

PLANT HIRE

VAT Reg. No. 122 1255 25

PEMBS LTD Reg. No. 5022918

The Light Plant Specialists

Pembroke Town Council,
Main Street,
PEMBROKE,
Pembs.

ROSE VALLEY
LOWER LAMPHEY ROAD
PEMBROKE
PEMBROKESHIRE SA71 5NJ

TEL/FAX: (01646) 682809
EMAIL: cbros2004@gmail.com
www.collinsbrosplant.co.uk

10th October, 2018

We the undersigned as HGV drivers wish it to be known that the junction at The Fingerpost, Nash, Pembroke is considered very dangerous and totally unsuitable for the purpose of crossing the main A477 road due to the lack of visibility from a lorry whilst trying to join the A477.

We are greatly concerned that when we are trying to manoeuvre our lorries across the carriageway there is insufficient visibility for anyone to see traffic travelling from the Pembroke Dock direction.

This is a major accident waiting to happen.

Yours sincerely

B.J. Collins *B. Collins*
H.D. Collins *H.D. Collins*
K. Lomas *[Signature]*
J. McCaffrey *J. McCaffrey*
M. Smith *[Signature]*
M Hibbert *M Hibbert*
N Kelly *N Kelly*
D Sinclair-Jones *[Signature]*

Eitem 3.2

P-05-731 Gwerthu Tir a Lonydd Mynediad yn Abercwmboi

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sue Waterson ar ôl casglu 66 llofnod bapur

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i atal gwerthu'r tir a'r ffordd fynediad y tu ôl i eiddo 1 i 67 Park View Terrace, Abercwmboi hyd nes y ceir sylwadau gan y gymuned leol, a hyd nes y caiff opsiynau eraill eu hystyried. Mae'r gwerthiant hwn yn mynd rhagddo heb hysbysu nac ymgynghori â'r bobl hynny a gaiff eu heffeithio gan werthiant o'r fath.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Cwm Cynon
- Canol De Cymru

P-05-731 Land & Access Lane Sale at Abercwmboi, 19.10.18

Dear Kayleigh,

Thank you for contacting me.

My most recent information, March 2018, is from [name removed] the Dept of Economy & Infrastructure, he says that negotiations with RCT are ongoing. RCT will be purchasing a strip of the land in question to give access to the proposed development on the old Phurnacite Site. Until these are complete the land to the rear of Park View Terrace will not be sold, but it is not in dispute that it is the intention of the Department of Economy & Infrastructure to sell the land. There is anecdotal evidence that the land in question is contaminated by waste from the Phurnacite Company which was illicitly dumped on this land, therefore I have repeatedly asked the Department to include a binding covenant in the sale that the land cannot be used by animals that could enter the food chain. This has been ignored.

Several of my neighbours have informed me that some residents have been approached by family members of the person interested in purchasing the land. They have been offered an allocation of parking space to the rear of their houses in return for their support leading to the successful purchase of this land. This would be achieved by selective fencing boundaries. Originally, in 2016, the interested party had alerted residents, inadvertently, to the potential sale of the land by talking extensively about gating access to the rear lane (since debunked) & fencing the land to the curbside of the lane which would prevent residents parking &/or accessing their garages because the lane has insufficient width. On road parking in the vicinity is already at a premium. Lack of parking at the rear of our properties coupled with inaccessibility to garages will be detrimental to the value of our homes.

The Petition asked solely for consultation with residents directly affected by the sale of the land. I cannot understand why it is so difficult for the Government to agree to this. Instead they have continually stalled. Assuming that the Petitions Committee meetings, administrative back up & ancillary support is not free, the cost of dealing with this petition alone has been a drain on the public purse & we are no further forward.

I have been in intermittent contact with our AM, Vikki Howells, RCT, [Welsh Government official] & others since the beginning of 2017. During my discussions with [Welsh Government official] I was informed that the land is of little monetary value which begs the question why sell it at all?

I thank the Committee for their ongoing consideration of this matter.

Regards

Sue Waterson

P-05-770 Ailagor gorsaf Drenau Crymlyn

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Michael Davies ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Medi 2017, ar ôl casglu 208 o lofnodion ar-lein.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ailagor gorsaf drenau Crymlyn. Rydym yn credu y gallai Crymlyn fod yn ganolfan drafnidiaeth gyhoeddus bwysig. Byddai ei lleoliad allweddol yn cynnig pwynt cyfnewid ar gyfer sawl dull teithio rhwng gwasanaethau rheilffordd llinell Glynebwy ar ei newydd wedd a phrif lwybr y bysiau cyflym rhanbarthol drwy ganol y cymoedd. Mae safle'r orsaf yn gyfleus ar gyfer y rhwydwaith priffyrdd, ac mae ganddo faes parcio mawr a lle i fysiau. Mae modd cyrraedd llwybrau cerdded a beicio o'r safle. Nodwn fod y llygredd aer ar un o'r strydoedd yng Nghrymlyn gyda'r gwaethaf y tu allan i Lundain a bod angen gwella cysylltiadau trafniadaeth gyhoeddus er mwyn gwella iechyd y cyhoedd. Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i asesu'r achos dros ailagor gorsaf drenau yng Nghrymlyn ac i ystyried ei hychwanegu at y rhestr flaenoriaethau nesaf o gynigion ar gyfer gorsafydd newydd yng Nghymru.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Islwyn
- Dwyrain De Cymru

25/10/2018

Cllr. Mike Davies
63 Treowen Road
Newbridge
Newport
NP11 3DN

Mr David Rowlands
Chair of the Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Dear Mr Rowlands,

Re-opening Crumlin Railway Station.

Thank you for sending me the Welsh Government Matrix for assessing rail projects and for inviting further comments from me. Firstly, I am not a transport professional and therefore am not qualified to comment on the appropriateness of the methodology utilized by the Welsh Government. However, it is not clear to me that the methodology abides by obligations under the Future Generations Act or achieves the Welsh Government's latest well-being goals. Secondly, I'd reiterate my previous comments about the Crumlin site, in that: -

- it is located near to the street with the highest recorded pollution outside of London.
- It is located amongst the country's poorest communities
- The size of the site presents the rare opportunity to develop a strategically important transport interchange that could potentially lead to modal shift to public transport.
- The site is a large disused industrial site previously in the ownership of the National Coal Board and currently under the management and control of a locally run charitable trust and the development of the station would provide a catalyst for the regeneration of the entire site for the benefit of the community.
- The site is of national importance and remains the best preserved colliery complex in the valleys. It is one of the first built with brick and is a complex containing eleven Grade 2 and Grade 2* buildings, including two winding engine houses, a fan house, a magnificent chimney, a pumping house, workshops and an art deco bath house.

In conclusion, I would respectfully repeat my previous invitation to you to see and experience the Navigation Site yourselves as my attempt to set the case down on paper does not do it the justice it deserves.

Yours sincerely,

Mike Davies

Eitem 3.4

P-04-399 Arferion lladd anifeiliaid

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Royce Clifford ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Mehefin 2012, ar ôl casglu 400 o lofnodion ar bapur.

Geiriad y ddeiseb

Galwn ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i wahardd yr arfer o ladd anifeiliaid heb eu llonyddu i ddechrau.

P-04-399 Slaughter Practices, 26.10.18

Dear Mr Rowland,

As you are aware, my Petition Ban all Non-Stunned Slaughter, has been before your Committee since 2012, although many letters have been sent and received from ministers, it is not moved on, I hope the Petition for CCTV in all Slaughterhouses is implemented without further delay.

As for mine, I will have to wait, God willing, UKIP will be in Westminster and the WAG, then as your Policy, To Ban Halal Slaughter can be carried out.

Kind Regards

Royce Clifford

Eitem 3.5

P-04-433 Teledu Cylch Cyfyng mewn Lladd-dai

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Animal Aid ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Tachwedd 2012, ar ôl casglu 1066 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar y Cynulliad Cenedlaethol i annog Llywodraeth Cymru i'w gwneud yn orfodol i osod teledu cylch cyfyng mewn lladd-dai er mwyn helpu milfeddygon i reoli a monitro yn well, darparu deunydd ffilm er budd hyfforddiant ac ail-hyfforddi, atal cam-drin anifeiliaid, fel y ffilmiwyd gan Animal Aid, ac fel tystiolaeth ar gyfer erlyniad mewn achosion o gam-drin.

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllunio a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Energy, Planning and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref LG/01996/18

David John Rowlands AM
Chair - Petitions committee.
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff Bay
CF99 1NA
Government.Committee.Business@gov.wales

17 October 2018

Dear David

Thank you for your letter of 10 October, regarding the Petitions Committee questions about CCTV in slaughterhouses.

I note the Committee's view that the Welsh Government should make CCTV mandatory in Welsh slaughterhouses. I have stated my intention to continue to consider the option of legislation and the uptake of the grant scheme will be a factor in my decision making.

The support scheme (FBIS Slaughterhouse) launched an Expression of Interest window at the end of September and in due course will be followed by an application window. Successful applicants will then have a period of time to complete their investments. Like all grant schemes the successful applicants will be reviewed some time after completion. I will not be reporting on the scheme until I am in possession of all review information.

I do not have a definitive list of all slaughterhouses in Wales without CCTV in place.

Regards
Lesley

Lesley Griffiths AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllunio a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Energy, Planning and Rural Affairs

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 77

P-04-433 CCTV in Slaughterhouses, 31.10.18

Dear Mr Rowlands and Members of the Petitions Committee

I have been pleased to see the response of the Petitions Committee to date in pressing the Cabinet Secretary for compulsory installation of CCTV in all Welsh slaughterhouses. I have followed up with Ms Griffiths to ask a number of questions around the issue and the Government's current approach which relies on a voluntary grant scheme. The results of the FOI (attached) are not encouraging, and I hope will be of interest to Petition Committee Members in considering the issue further.

Briefly,

- 14 of the 26 slaughterhouses in Wales do not have CCTV installed
- the Government has no idea for those slaughterhouses where it is installed, where it is provided or how comprehensive the coverage is. The industry 'Task and Finish Group' which reported last year to WG on CCTV with a highly self-serving report, failed even to establish where and how CCTV was being used (!). There are no regulations or requirements in Wales currently specifying how CCTV should be used/sited etc.
- the Government says it has no idea how many animals in Wales are currently slaughtered without pre-stunning – it should have.
- for the Government funding now being made available on application to slaughterhouses for a range of purposes (including potentially update/installation of CCTV) there are no specifications or requirements about how/where CCTV is to be used, or regarding access (eg by Official Veterinarians to footage). This grant scheme is entirely voluntary and may be used for a range of purposes other than CCTV/animal welfare.

You will note also that the Welsh Government, which appeals to current official controls as a basis for not requiring compulsory installation of CCTV, has signally and consistently failed to properly fund the Food Standards Agency (FSA) to enable them to properly apply such controls. Providing only c.£30,000 over the last three years, and £20,000 currently (for 26 slaughterhouses). Along with DEFRA the current total funding for these

controls in both England and Wales is a paltry £170,000 – ie to effect animal welfare controls for the c.250 slaughterhouses. The FSA (in its recent Board Minutes) has stated it needs a minimum of £1 million Government funding p.a. in England and Wales to properly execute these functions.

In short, while the Welsh Government pays lip service to animal welfare at the time of slaughter, in practice it appears to care hardly a jot, and has not taken anything like sufficient action to protect the welfare of animals at slaughter.

Thank you for your attention.

I should be most grateful for an acknowledgement of receipt of this email. Perhaps the Clerk to the Committee would do so.

Thank you for your attention.

David Grimsell

Constituent

Ceredigion

31 October 2018

Dear ,

ATISN 12673 – Animal Slaughter in Wales

Thank you for your request for information which we received on 4th October. You have requested the following:

1. How many slaughterhouses in Wales currently do not have CCTV installed to monitor animal welfare?
2. How many animals does the Welsh Government estimate are currently slaughtered annually in slaughterhouses in Wales that do not use CCTV to monitor animal welfare (eg for the calendar year 2017 for example or relevant annual period).
3. For those slaughterhouses in Wales that do currently use CCTV what data does the Welsh Government have on where this is sited? e.g. how many have CCTV in each of lairage, stunning areas, cutting areas and other areas.
4. What regulations currently apply in Wales to the siting and use of CCTV in Welsh slaughterhouses?
5. The Cabinet Secretary has recently announced funding for small and medium abattoirs that may be used for the implementation of CCTV. What requirements are being placed on abattoirs taking advantage of this funding? e.g. what requirements are being made by the Welsh Government with respect to the siting of CCTV, length of time over which CCTV footage is to be retained, and access by officials or independent monitors to CCTV recordings.

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

6. For the last three years (eg each of 2015, 2016, 2017 or relevant annual period) what funding (e.g. amounts) has been provided by the Welsh Government directly to the Food Standards Agency (FSA) to enable it to undertake welfare controls (eg in Welsh slaughterhouses)
7. What funding is the Welsh Government providing/intending to provide to the FSA for welfare controls in the current and next year (eg 2018 and 2019 or relevant annual period).

We hold some information that is captured by your requests.

With respect to request 1, there are currently 14 slaughterhouses in Wales that do not have CCTV.

With respect to request 2 and 3 the Welsh Government does not hold this information.

With respect to request 4, there are no specific regulations for siting and use of CCTV in Welsh slaughterhouses beyond the general provisions set out in the General Data Protection Regulations (GDPR).

With respect to request 5, there are no requirements regarding the placing and number of cameras, length of time for the footage to be retained and access to recordings. I have attached a link for the Terms and Conditions of the Food Business Investment Scheme which you may find of use. <https://beta.gov.wales/food-business-investment-scheme-guidance>

With respect to request 6, the funding from Welsh Government to the FSA for the last three years totals £33,627.77.

With respect to request 7, Welsh Government will be providing FSA for 2018/19 £20,187.00.

If you are dissatisfied with the Welsh Government's handling of your request, you can ask for an internal review within 40 working days of the date of this response. Requests for an internal review should be addressed to the Welsh Government's Freedom of Information Officer at:

Information Rights Unit
Welsh Government
Cathays Park
Cardiff
CF10 3NQ

or Email: Freedom.ofinformation@gov.wales

Please remember to quote the ATISN reference number above.

You also have the right to complain to the Information Commissioner. The Information Commissioner can be contacted at:

Information Commissioner's Office
Tudalen y pecyn 81

Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire
SK9 5AF

However, please note that the Commissioner will not normally investigate a complaint until it has been through our own internal review process.

Yours sincerely

P-05-743 Rhowch Derfyn ar Fasnachu Anifeiliaid Anwes Egsotig yng Nghymru

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan David Sedley ar ôl casglu 222 llofnod.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i gymryd camau gweithredu yn erbyn masnachu mewn anifeiliaid egsotig sy'n cael eu dal a'u magu ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes yng Nghymru. Dylai hefyd wahardd trwyddedu pob busnes sydd ynghlwm â'r fasnach ddinistriol, greulon ac anfoesegol hon, gydag eithriadau clir ar gyfer canolfannau achub a chanolfannau achub trwyddedig.

Rydym hefyd yn annog Llywodraeth Cymru i ddilyn esiampl Llywodraeth yr Alban, sydd wedi ymrwymo i adolygu masnachu a mewnfario anifeiliaid egsotig ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes yn yr Alban ym mis Chwefror 2015, dan arweiniad Ysgrifennydd y Cabinet dros Faterion Gwledig a'r Amgylchedd. Er mwyn i Gymru gael ei chymryd o ddifrif yn y gymuned gadwraeth fyd-eang, rydym o'r farn na allwn gael ein gweld yn caniatáu i'r fasnach hon barhau yn ein gwlad ein hunain. Mae hyn yn amlygu pryderon Cymdeithas Milfeddygon Prydain (BVA), y Federation of Veterinarians of Europe (FVE) a'r RSPCA. Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod unrhyw newidiadau a gaiff eu gwneud i raglen Cymunedau yn Gyntaf yn gwarchod Canolfan Ieuencid Forsythia rhag cael ei gau.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae anifeiliaid fel mwncïod, 'meerkats', ymlusgiaid a chrwbanod yn anifeiliaid gwyllt sy'n perthyn i'w cynefin naturiol, ac ni ddylent fod mewn cewyll a thanciau gwydr yng nghartref rhywun. Caiff dros 1000 o rywogaethau o famaliaid, adar, infertebratau, ymlusgiaid, amffibiaid a physgod eu magu a'u dal ar gyfer y fasnach anifeiliaid anwes egsotig. Ein dadl ni yw mai dim ond yn eu cynefinoedd naturiol y gellir bodloni anghenion cymdeithasol, corfforol ac ymddygiadol cymhleth yr anifeiliaid hyn. Hefyd, ceir tystiolaeth gref sy'n cysylltu'r fasnach mewn anifeiliaid egsotig â dinistrio cynefinoedd a difodiant rhywogaethau yn y gwyllt. Ochr yn ochr â dioddefaint anifeiliaid o'r fath wrth deithio – gan gynnwys llawer o gofnodion am farwolaethau – gall anifeiliaid ifanc dyfu i fod yn oedolion peryglus a all fynd dros

ben llestri mewn amgylcheddau domestig nad ydynt yn addas i fodloni eu hanghenion lles am fwy o le a bwyd.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Abertawe
- Gorllewin De Cymru

P-05-743 End the Exotic Pet Trade in Wales – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 22.10.18

Dear Kayleigh,

Thank you so much for your recent correspondence inviting me to further add to the debate on the trade in Exotic Pets in Wales. I would therefore like the Petitions Committee to consider the following.

Please see this recent article from The Independent, April 19, 2018, which supports the evidence of illegal poaching for the supply of the Exotic Pet Trade. My contention is that the Wales Government should in the first instance guarantee the effectiveness and compliance of its existing sovereign and UK wide legislation apropos the regulation of the keeping of Exotic Animals kept as Pets in Wales, and secondly, consider the total banning of the keeping of Wild Animals as Pets in Wales due to the difficulty in guaranteeing the former, in that the existing legislation and the policing of it are inadequate to prevent the current suffering of Wild Animals kept in Unnatural domestic environments (including fish tanks and cages), so that, accordingly, the Trade in Exotic Pets does not meet the welfare standards of a progressive country like Wales and should therefore be banned.

https://www.independent.co.uk/news/long_reads/illegal-exotic-pet-trade-captive-bred-wild-born-snakes-a8298086.html

You will no doubt be aware that the UK Government hosted an international conference on the illegal wildlife trade (IWT) in London 11-12 October 2018. Please see the following link:

<https://www.gov.uk/government/topical-events/london-conference-on-the-illegal-wildlife-trade-2018>

The following are quotes from the Government's press release for the conference, and from the Government report of the conference itself:

The illegal wildlife trade, too often seen only as an environmental issue, is conducted on an industrial and transnational scale.

The illegal wildlife trade (IWT) not only endangers some of our most iconic species of wildlife, but is a serious organised crime and damages the livelihoods of some of the world's poorest communities.

The illegal wildlife trade is an urgent global issue, which not only threatens some of the world's most iconic species with extinction, but also damages sustainable economic growth and the livelihoods of vulnerable people in rural communities. It's worth up to £17 billion per year and is the fourth most lucrative transnational crime after drugs, weapons and human trafficking. The criminals who run this trade do more than damage wildlife – they use networks of corrupt officials and agencies to undermine sustainable development and the rule of law, damaging the livelihood and growth of local communities.

Urgent, united action by the international community is vital to tackle illegal trade and end wildlife crime.

Tackling the illegal wildlife trade remains an urgent global issue. It contributes to dramatic declines in the populations of many protected species, found across all continents, increasing the number of endangered species. Demand for illegal flora and fauna products spans multiple species and market drivers, and these pressures on wildlife populations are additional to, but not limited to, other pressures such as increasing human populations, change of land-use, pollution and changing environmental conditions. The illegal wildlife trade is often a highly organised, sophisticated criminal activity that is taking place on an industrial scale. (From the Declaration)

The illegal wildlife trade is also a great threat to national and regional security, resulting in cross-border incursions with networks that support it often being the same as those that enable money-laundering, weapons, drugs and human trafficking including modern slavery.

The illegal trade in wildlife is severely impacting many species that are already threatened with extinction, as well as pushing other species into the endangered category. It fuels corruption which creates insecurity and undermines the rule of law, hampering opportunities for economic growth. Sustainable management of natural resources can contribute to the conservation of vital habitat and maintain the integrity of ecosystems, whilst engaging local communities, generating decent jobs and serving to combat the illegal wildlife trade. (From Declaration)

We recognise the need for involvement and action of Government Ministries and agencies as well as sub-national authorities beyond those focused on the environment or nature conservation in order to address the systemic and criminal factors facilitating and benefiting from the illegal wildlife trade.

We recognise the need to address demand for illegal wildlife products. Until now, the resource and effort spent globally on reducing demand for illegally traded

wildlife and wildlife products has been small in comparison to other types of intervention.

To end the illegal wildlife trade, it is imperative that any steps taken to tackle the demand for these products are based on evidence and built on best practice. We recognise the importance of research to understand market drivers so that effectiveness can be increased. We also recognise the need to tailor research to the specific drivers of illegal use of a species or product. Similarly, we recognise the need for greater investment in tools, data analysis and funding. We welcome steps taken by countries and organisations to understand and target specific drivers in demand reduction campaigns and commit to learning from these examples, sharing best practice and evaluating impact. We recognise the powerful impact of government-led behaviour change campaigns, and welcome efforts by countries to increase these campaigns in order to reduce demand for illegally traded wildlife and wildlife products.

<https://www.gov.uk/government/publications/declaration-london-conference-on-the-illegal-wildlife-trade-2018>

THUS, IT IS BEHOLDEN ON THE WALES GOVERNMENT TO TAKE ACTION AGAINST THE TRADE IN EXOTIC PETS IN WALES, AS IT IS AMORAL AND HAS NO PLACE IN A SOCIETY GOVERNED BY THE RULE OF LAW AND PROGRESSIVE VALUES.

Please see below examples of Exotic Pets for sale in Wales. Please remember that there is no guarantee that these Wild Animals were bred in captivity, a business itself which should cause great concern for all the reasons stated above.

<https://www.freeads.co.uk/wales/buy-sell/pets/other-pets/#.W8dYDWhKjIU>

<https://www.freeads.co.uk/uk/buy-sell/pets/other-pets/35009988/royal-python-/view#.W8dYaWhKjIU>

<https://www.freeads.co.uk/uk/buy-sell/pets/other-pets/34884115/2-frilled-dragons-male-and-female-pair/view#.W8dYvWhKjIU>

<https://www.gumtree.com/exotics/wales>

<https://www.gumtree.com/p/reptiles/giant-cuban-knight-anoles-x2/1317581767>

Thank you for this valuable opportunity to air these concerns about the Trade in Exotic (Wild) animals as Pets. I look forward to your further consideration of the issues therein.

Best regards

David Sedley

P-05-783 Sicrhau Cydraddoldeb Cwricwlwm i Ysgolion Cyfrwng Cymraeg e.e. Seicoleg TGAU

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Chris Evans ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Tachwedd 2017, ar ôl casglu 652 o lofnodion ar-lein.

Geiriad y ddeiseb

Rwyf yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i atal Cymwysterau Cymru rhag parhau i wahaniaethu yn erbyn dysgwyr cyfrwng Cymraeg, a sicrhau cydraddoldeb ieithyddol o ran cwricwlwm ysgol. Yn 2015, penderfynodd CBAC ollwng Seicoleg TGAU oherwydd niferoedd ymgeiswyr cymharol fach (37 canolfan – 5 yn rhai cyfrwng Cymraeg gyda 144 ymgeisydd cyfrwng Cymraeg bob blwyddyn). Oherwydd hyn, rhoddwyd gwahoddiad gan Gymwysterau Cymru (CC) i'r Cyrff Dyfarnu Saesneg; AQA, OCR, Pearson-Edexcell, gynnig y pwnc hwn, a rhai eraill e.e. Economeg, yng Nghymru.

Yn anffodus, ac yn anghrediniol, ni roddwyd unrhyw bwysau arnynt i gynnig y pynciau yma yn y Gymraeg. Ymateb Gymwysterau Cymru i hyn yw dweud y byddai'r Cyrff Saesneg yn gwrthod cynnig pynciau yng Nghymru yn gyfan gwbl pe tase nhw yn cael eu gorfodi i gynnig opsiwn Cymraeg, a bod CC yn ceisio sicrhau 'y dewis ehangaf o bynciau i ddysgwyr Cymru' (Cylchlythyr CC, Rhagfyr 2016).

'Y dewis ehangaf o bynciau i ddysgwyr Cymru'....heblaw eich bod yn dilyn addysg Gymraeg! Ym mis Medi, ni fydd cwrs Seicoleg TGAU blwyddyn 10 yn rhedeg yn fy ysgol am y tro cyntaf ers 2009, tra bod yr ysgol cyfrwng Saesneg ychydig filltiroedd i ffwrdd, yn cychwyn ar gwrs Seicoleg TGAU newydd yn Saesneg trwy AQA. Yr unig reswm pam nad wyf gallu cynnig y pwnc yw oherwydd ein bod yn dysgu drwy'r Gymraeg. Mae pedair canolfan Gymraeg arall yn yr un sefyllfa.

Mae angen Seicolegwyr sy'n gallu trafod eu pwnc drwy'r Gymraeg. Wrth amddifadu disgyblion cyfrwng Cymraeg rhag y cyfle i astudio Seicoleg TGAU drwy'r Gymraeg, dyna golli 144 myfyriwr y flwyddyn fyddai efo'r potensial o gyfrannu at Seicoleg – fel athro, darlithydd, therapydd, ymchwilydd a.y.b

drwy'r Gymraeg yn hyderus oherwydd bod y derminoleg berthnasol yn gyfarwydd iddynt.

Gwybodaeth ychwanegol

Safodd 144 ymgeisydd bapur Uned 2 TGAU Seicoleg CBAC drwy'r Gymraeg i orffen y cwrs yn 2015, a 5 canolfan yn ei gyflwyno, felly mae potensial o niferoedd sylweddol, nid llond llaw. Rwyf wedi trefnu y byddai tri arholwr Seicoleg profiadol ar gael i weithio i unrhyw Fwrdd Saesneg fel na fyddai angen cyfieithu unrhyw sgriptiau (atebion) ymgeiswyr, ond y papur ei hun. Yr unig Fwrdd Saesneg wnaeth hyd yn oed ystyried y cais (gen i, nid CC), oedd Pearson, ond gwrthod wnaethon nhw yn y diwedd gan ddweud 'y byddai angen Cymry Cymraeg ar bob lefel o gynhyrchu'r papurau'. Mae hynny'n nonsens llwyr oherwydd dydy hynny ddim yn digwydd hyd yn oed yn CBAC ble mae'r Prif Arholwr a'r Swyddog Pwnc yn ddi-Gymraeg!

Nid wyf yn beio'r Byrddau, oherwydd pam dyle nhw fynd i'r drafferth os nad oes rhaid iddyn nhw? Ar Gymwysterau Cymru y mae'r bai am eu polisi llipa, nad yw'n amddiffyn hawliau dysgwyr cyfrwng Cymraeg. Byddai hi wedi bod yn bosibl creu elfen o gystadleuaeth rhwng y Byrddau Saesneg trwy roi blaenoriaeth i rai a fyddai'n agored i'r syniad o gynnig opsiwn Cymraeg, ond doedd dim ymdrech i wneud hyn o gwbl.

Mae hyn yn hollol annerbyniol yn y Gymru Fodern. Os ydy Cyrff Dyfarnu Saesneg yn cael cynnig pynciau yng Nghymru, rhaid gwneud yn glir iddyn nhw bod angen cynnig papur Cymraeg ble mae cais rhesymol dros wneud hyn.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Wrecsam
- Gogledd Cymru

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-783
Ein cyf/Our ref KW/02323/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

23 Hydref 2018

Annwyl David

Diolch am eich llythyr dyddiedig 11 Hydref am y ddeiseb 'Sicrhau Cydraddoldeb Cwricwlwm i Ysgolion Cyfrwng Cymraeg'. Fel y nodwch yn eich llythyr, rydym eisoes wedi gohebu ar y mater hwn.

I droi at eich cwestiynau penodol: nodir disgwyliadau Llywodraeth Cymru o ran Cymwysterau Cymru yn Neddf Cymwysterau Cymru 2015. Mae trefniadau ar gyfer cymeradwyo a dynodi cymwysterau, megis dynodi TGAU Seicoleg, yn fater i Cymwysterau Cymru ac wrth ystyried beth sy'n briodol, rhaid rhoi i faterion gan gynnwys "dymunoldeb hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, gan gynnwys drwy

argaeledd trefniadau asesu sy'n darparu ar gyfer asesu drwy gyfrwng y Gymraeg, ac argaeledd cymwysterau sydd fel arall yn hyrwyddo neu'n hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg". Mae Cymwysterau Cymru yn gweithio gyda chyrrff dyfarnu i'w hannog i gynnig darpariaethau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog ac mae grantiau ar gael iddynt i'w helpu i dalu am y gost o gynnig cymwysterau dwyieithog.

Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn buddsoddi tua £2.6m y flwyddyn ar adnoddau i gefnogi addysgu a dysgu Cymraeg, ynghyd â phynciau a chymwysterau eraill drwy gyfrwng y Gymraeg. Adnoddau yw'r rhain nad ydynt ar gael yn fasnachol am resymau dichonoldeb.

Gan edrych at y dyfodol, a'r Cwricwlwm Newydd i Gymru, mae Cymwysterau Cymru'n dweud wrthyf fod sicrhau cydraddoldeb o ran argaeledd y ddarpariaeth Gymraeg a Saesneg, o'r cychwyn cyntaf, yn flaenoriaeth.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

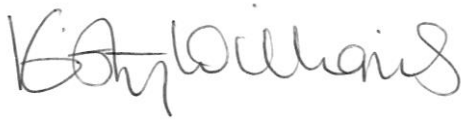
Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 91

Hyderaf y bydd y wybodaeth hon o ddefnydd ichi.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-05-799 Newid y Cwricwlwm Cenedlaethol a dysgu hanes Cymru, a hynny o bersbectif Cymreig, yn ein Hysgolion Cynradd, Uwchradd a'r Chweched Dosbarth.

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Elfed Wyn Jones ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Chwefror 2018, ar ôl casglu 5,794 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i newid y Cwricwlwm Cenedlaethol a dysgu hanes Cymru, a hynny o bersbectif Cymreig, yn ein Hysgolion Cynradd, Uwchradd a'r Chweched Dosbarth.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Dwyfor Meirionnydd
- Canolbarth a Gorllewin Cymru

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-799
Ein cyf/Our ref KW/02361/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Government.Committee.Business@gov.wales

24 Hydref 2018

Annwyl David

P-05-799 Newid y Cwricwlwm Cenedlaethol a dysgu hanes Cymru, a hynny o bersbectif Cymreig, yn ein Hysgolion Cynradd, Uwchradd a'r Chweched Dosbarth

Diolch am eich llythyr dyddiedig 16 Hydref ynglŷn â Hanes Cymru.

O ran y pwynt cyntaf ynddo, atodir rhestr o'r ysgolion sydd wrthi'n datblygu Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau yn Atodiad A. Mae'r holl ysgolion hyn wrthi'n datblygu Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau yn ei gyfanrwydd yn hytrach na gweithio'n benodol ar hanes (neu unrhyw un o'r disgyblaethau eraill y mae'r Maes Dysgu a Phrofiad hwn yn eu cwmpasu, fel daearyddiaeth, addysg grefyddol, busnes ac astudiaethau cymdeithasol).

Yn ail, gofynnwch sut y gallai'r cwricwlwm newydd daro'r cydbwysedd cywir rhwng rhoi disgresiwn i ysgolion ac athrawon o ran cynnwys gwersi, a sicrhau bod disgyblion yng Nghymru yn dysgu am hanes cenedlaethol a hanes lleol.

Mae'r Athro Donaldson yn argymhell y dylai pob Maes Dysgu a Phrofiad gynnwys dimensiwn Cymreig a dimensiwn rhyngwladol, yn unol ag argymhellion yr adolygiad annibynnol o'r Cwricwlwm Cymreig. I gefnogi'r gwaith o ymgorffori'r agweddau hyn, datblygwyd [egwyddorion lefel uchel](#) ac mae'r egwyddorion hyn yn cael eu hymgorffori ar draws y cwricwlwm, gan gynnwys Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau, y mae Hanes yn rhan ohono. Fe nodwch, o'r fersiwn ddiweddaraf o'r rhain, fod disgwyliad clir i agweddau ar yr ardal a Chymru, yn ogystal â'u perthynas â Chymru, y DU a thu hwnt gael eu hymgorffori yng nghwricwlwm ysgolion, ar lefel leol ac ar lefel genedlaethol. Mae hyn yn cynnwys hanes lleol a hanes Cymru yng nghyd-destun y dyniaethau.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 94
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae un o'r pedwar diben yn nodi y dylai dysgwyr fod yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus sydd 'yn wybodus am eu diwylliant, eu cymuned, eu cymdeithas a'r byd yn awr ac yn y gorffennol'. Mae'r pedwar diben yn rhan ganolog o'r holl benderfyniadau a wneir mewn perthynas â'r cwricwlwm newydd a chaiff y rhain eu hadlewyrchu yn natganiadau Yr Hyn sy'n Bwysig a'r Wybodaeth, Sgiliau a Phrofiadau, a'r deilliannau cyflawni, sy'n rhan annatod o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad.

O ran y Meysydd Dysgu a Phrofiad hynny sy'n cynnig cyfle euraidd i edrych ar Gymru fel pwnc ynddi'i hun, dylai dysgwyr gael digonedd o gyfleoedd i astudio cyd-destun Cymru-benodol wrth ddysgu (e.e. yr holl draddodiadau a'r gwahanol fathau o ddiwylliant, ysgrifennu, economeg, gwleidyddiaeth a chymdeithas, ddoe a heddiw, sydd i'w cael wrth feddwl am Gymru). Bydd Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau yn cynnig cyfleoedd allweddol i Hanes Cymru gael ei ymgorffori yn yr hyn a ddysgir, a chysylltir â hanes Cymru mewn Meysydd Dysgu a Phrofiad eraill pan fo'n briodol.

Mae *Dyfodol Llwyddiannus* wedi ein herio i ailystyried ein cwricwlwm. Mae'n tanlinellu'r ffaith bod y rhagnodi a'r manylu helaeth ar lefel genedlaethol "wedi cyfyngu ar y llif a'r dilyniant yn y dysgu gan blant a phobl ifanc". Fel y cyfryw, mae angen i ni sicrhau nad yw'r cwricwlwm newydd yn darparu rhestr gynhwysfawr o gynnwys manwl a fyddai'n mynd yn gymhleth ac yn feichus mewn dim amser. Rhaid i'r cwricwlwm alluogi gweithwyr proffesiynol i ddewis y cynnwys penodol sy'n diwallu anghenion eu dysgwyr yn eu cyd-destun penodol.

Drwy gydol y broses rydym yn cynnal profion gydag ymarferwyr er mwyn sicrhau ein bod yn taro'r cydbwysedd cywir rhwng hyblygrwydd ar lefel ysgol ac eglurder ar lefel genedlaethol. Bydd modd ymgysylltu â'r cwricwlwm drafft yn ehangach ym mis Ebrill 2019. Bydd y fersiwn derfynol a gyhoeddir ym mis Ionawr 2020 yn cynnwys enghreifftiau, er mwyn helpu athrawon i gyflwyno pwnc y Dyniaethau.

Yn gywir

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

**Ysgolion yn gweithio ar y Maes Dysgu a Phrofiad, 'Dyniaethau'.
Schools working on the 'Humanities' Area of Learning and Experience**

Ysgol // School	Consortia Rhanbarthol // Regional Consortia
Ysgol Uwchradd Gatholig Yr Esgob Hedley Bishop Hedley Catholic High School	CCD/CSC
Ysgol Gynradd Parc Darran Park Primary School	CCD/CSC
Ysgol Gyfun Maesteg Comprehensive School	CCD/CSC
Ysgol Gyfun Pontardulais Comprehensive School	ERW
Ysgol Gynradd Rhydypenau Primary School	CCD/CSC
Ysgol Gynradd Trellech Primary School	GCA/EAS
Ysgol Uwchradd Bodedern	GWE
Ysgol y Preseli	ERW
Ysgol Gyfun Bryntawe (<i>partnered with Ysgol Gyfun Gwyr</i>)	ERW
Ysgol Gynradd Gymraeg Lôn Las (<i>;partnered with Ysgol Bryniago</i>)	ERW
Ysgol Bro Sannan Ysgol Gynradd Cwmbran Ysgol Gyfun Caldicot Comprehensive School	GCA/EAS
Ysgol Uwchradd Penfro / Pembroke High School	ERW
Ysgol Gynradd Gatholig Rufeinig San Joseff St Joseph's RC Primary, Penarth	CCD/CSC
Ysgol David Hughes	GWE
Ysgol Penboyr, Llandysul	ERW
Ysgol Gyfun Gymraeg Bro Myrddin	ERW

Eitem 3.9

P-05-805 Rhoi chwarae teg i Athrawon Cyflenwi

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Sheila Jones ac ystyriwyd gan y Pwyllgor am y tro cyntaf yn ystod Mai 2018, ar ôl casglu 997 o lofnodion ar-lein a 428 o lofnodion ar bapur, cyfanswm o 1,425 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn galw am i athrawon cyflenwi gael eu talu'n deg a chael mynediad llawn at gyfleoedd hyfforddi a thelerau ac amodau eraill. Dylai fod athro cymwys ym mhob ystafell ddosbarth a dylai arian trethdalwyr fod yn cael ei wario'n uniongyrchol ar addysg, heb fynd i bocedi asiantaethau preifat.

Mae athrawon cyflenwi'n cael cam ac mae athrawon yn gadael y proffesiwn oherwydd na allant fforddio bod yn athrawon cyflenwi.

Mae asiantaethau'n lleihau cyflog athrawon cyflenwi 40 i 60 y cant ac mae athrawon yn colli eu pensiynau. Mae'r sefyllfa'n enghraifft o ddefnyddio arian cyhoeddus i greu elw i'r sector preifat. Mae gwersi'n cael eu darparu gan staff anghymwys.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Caerffili
- Dwyrain De Cymru

Kirsty Williams AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-805
Ein cyf/Our ref KW/02302/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

19 Hydref 2018

Annwyl David,

Diolch am eith llythyr pellach, dyddiedig 10 Hydref, mewn perthynas â deiseb 'Rhoi Chwarae Teg i Athrawon Cyflenwi'.

Trosoglwyddwyd y cyfrifoldeb dros gyflogau ac amodau athrawon i Weinidogion Cymru ar 30 Medi 2018. Felly, bydd y mecanwaith a'r broses o benderfynu ar gyflogau ac amodau athrawon ac arweinwyr ysgolion, o fis Medi 2019 ymlaen, yn nwylo Llywodraeth Cymru. Ar 18 Gorffennaf, yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus, cyhoeddais fodel cenedlaethol newydd ar gyfer cytuno ar ymagwedd i bennu cyflog ac amodau athrawon yng Nghymru at y dyfodol. Gallwch weld fy natganiad ysgrifenedig, dyddiedig 18 Gorffennaf, yma: <https://gov.wales/about/cabinet/cabinetstatements/2018/teacherspayconditions/?skip=1&lang=cy>.

Felly, dyna fydd y model a'r mecanwaith ar gyfer penderfynu ar gyflog athrawon. Hefyd, fis Rhagfyr diwethaf, fe wnes i gomisiynu'r Athro Mick Waters i gynnal adolygiad annibynnol o strwythur cyflogau ac amodau athrawon. Cyhoeddodd yr Athro Walters a'i banel eu hadroddiad a'u hargymhellion ym mis Medi. Mae'r adroddiad hwnnw, *Proffesiwn gwerthfawr - adroddiad yr adolygiad annibynnol*, ar gael yma: <https://beta.llyw.cymru/adolygiad-annibynnol-o-gyflog-ac-amodau-athrawon-ysgol>.

Ac mae'r datganiad y gwnes i i gyd-fynd â'r adroddiad ar gael yma: <https://gov.wales/about/cabinet/cabinetstatements/2018/futureteacherspayconditions/?skip=1&lang=cy>.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 99

Rydym wrthi'n ystyried yr adroddiad a'r argymhellion yn ofalus, gan gynnwys yr argymhellion sy'n ymwneud ag athrawon cyflenwi, a byddwn yn cyhoeddi ymateb ffurfiol yn y man.

Mae'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol wrthi ar hyn o bryd yn diwygio'r fanyleb dendro ar gyfer y fframwaith gwasanaeth a reolir ar gyfer gweithwyr asiantaeth. Hefyd, mae swyddogion polisi a chydweithwyr sy'n gyfrifol am y Cod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi yn cydweithio â'r Gwasanaeth Caffael i sicrhau bod y trefniadau'n cefnogi ein blaenoriaethau polisi o ran cenhadaeth ein cenedl ym maes addysg, a'u bod yn diwallu anghenion y dyfodol ac yn cyd-fynd â'n hegwyddorion Gwaith Teg. Nod y newidiadau yw sicrhau deilliannau cadarnhaol ar gyfer ein hysgolion a'n dysgwyr a sicrhau tegwch ar gyfer staff a roddir yn ysgolion Cymru drwy'r asiantaethau cyflenwi masnachol. Deallaf y dylai'r Gwasanaeth Caffael fod yn barod i gyflwyno'r trefniadau newydd ym mis Ebrill 2019 er mwyn iddyn nhw fod ar waith ym mlwyddyn academiaidd 2019/20.

Ymhlith y newidiadau arfaethedig mae: contractau a fydd yn cael eu cynnig ar sail lotiau daearyddol, isafswm ar gyfer cyfraddau cyflog athrawon cyflenwi, a thryloywder o ran y ffioedd y gellir eu codi gan yr asiantaethau masnachol, gan gynnwys ffioedd 'dros dro i barhaol'. Rydym hefyd yn archwilio cynigion i gyflwyno safonau sicrhau ansawdd y bydd yn rhaid i asiantaethau sydd am gyflenwi athrawon dros dro eu bodloni. Newydd ddechrau mae'r gwaith hwn, ond bydd yn ategu'r gwaith sy'n cael ei wneud gan y Gwasanaeth Caffael i sicrhau y caiff ein gweithlu dros dro ei drin a'i dalu'n briodol a theg.

Yn gywir

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-05-805 Fair Deal For Supply Teachers, 30.10.18

Dear Mr Rowlands

I would like to thank the Cabinet Secretary for Education for her response and ask that you undertake the following :

At the meeting on 25th September Mike Hedges AM proposed that Welsh Government be asked to consider that a public sector solution be found. This was agreed on by members of the Committee . I agree wholeheartedly with that view and would be grateful if you would ask the Cabinet Secretary this.

If we are paid directly by LAs to scale, as we were years ago, we will also be able to access Teachers' Pension Scheme which has had no mention in the planned changes by the Cabinet Secretary of Education . These are centred around making some improvements to the framework agreement.

Supply teachers need to be remunerated according to their qualifications and experience if they are to be valued as part of the "temporary workforce". There are other public sector workers who, paid previously via agencies, have now been taken back "inhouse". Northern Ireland and Scotland have their own models whereby their supply teachers are paid to scale. We should use our devolved powers to provide supply teachers with equity with other countries of the UK.

Thank for you kind attention.

Sheila Jones

Eitem 3.10

P-05-832 Diwygio'r Cod Derbyn i Ysgolion ynghylch Plant a Anwyd yn ystod yr Haf

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Flexible Admissions Wales Group, ar ôl casglu 241 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ystyried diwygio'r Cod Derbyn i Ysgolion lle y mae'n ymwneud â derbyn plant y tu allan i'r grŵp oedran arferol, mewn perthynas â phlant a anwyd yn ystod yr haf (1 Ebrill - 31 Awst).

Oherwydd amseriad cyfnodau dechrau mewn ysgolion, mae plant a anwyd yn ystod yr haf o dan anfantais sylweddol o gymharu â'u cyfoedion. Efallai y byddant yn dioddef effeithiau emosiynol ac addysgol niweidiol wrth iddynt ddechrau eu haddysg ffurfiol lawer yn iau. Gyda hynny mewn golwg, efallai y bydd rhieni yn dewis gohirio pryd y bydd plant a anwyd yn ystod yr haf yn dechrau yn yr ysgol hyd nes iddynt gyrraedd oedran ysgol gorfodol, yn unol â'u hawliau cyfreithiol. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf yn canfod bod eu plant wedyn yn cael eu rhoi mewn dosbarth ym Mlwyddyn 1 yn syth, gan gollu'r flwyddyn Derbyn hanfodol, sef y flwyddyn bwysicaf mewn addysg yn ôl gwaith ymchwil.

Mae'n well gan y rhan fwyaf o rieni i'w plant fynd i'r flwyddyn Derbyn pan fyddant yn cyrraedd oedran ysgol gorfodol yn hytrach na Blwyddyn 1. O dan y Cod Derbyn i Ysgolion, mae hyn yn bosibl mewn theori. Mewn egwyddor, mae'r Cod yn rhoi'r gallu i rieni ofyn i'w plant a anwyd yn ystod yr haf gael eu haddysgu y tu allan i'w grŵp oedran arferol. Yn ymarferol, mae geiriad y Cod wedi achosi llawer o broblemau: mae astudiaethau achos wedi dangos nad yw Awdurdodau Addysg Lleol yn gweithredu'r ddarpariaeth yn gyson ac mai prin y caiff ceisiadau eu derbyn.

Dylai Llywodraeth Cymru ystyried y diwygiadau a ganlyn:

- (1) Fel yr opsiwn cyntaf, dylid cymeradwyo ceisiadau i ohirio dyddiad dechrau plant sydd â phen-blwyddi yn ystod misoedd yr haf yn awtomatig (fel sy'n digwydd yn yr Alban);
- (2) Fel arall, dylid diwygio geiriad y ddarpariaeth bresennol i gryfhau hawliau rhieni i ddewis pryd y bydd eu plant yn dechrau mewn dosbarth Derbyn, gan

bwysleisio hefyd y dylai Awdurdodau Addysg Lleol ystyried ceisiadau yn llawn a rhoi arweiniad Llywodraethol i'r perwyl hwn;

(3) Yn y naill achos neu'r llall, dylid sicrhau bod plant sy'n cael eu haddysgu y tu allan i'w grŵp oedran yn aros gyda'u grŵp newydd drwy gydol eu cyfnod yn yr ysgol.

Gwybodaeth Ychwanegol

Nod astudiaeth ddiweddar a gynhaliwyd gan yr Adran Addysg oedd dangos nad yw gohirio pryd y bydd plentyn yn dechrau yn yr ysgol gynradd yn cael fawr ddim effaith ar ei gyrhaeddiad. Dylai Llywodraeth Cymru fod yn ofalus wrth drafod yr astudiaeth hon. Roedd yr astudiaeth yn gyfyngedig iawn, gan fesur cyrhaeddiad academaidd YN UNIG, a hynny gan eithrio pob plentyn ag anghenion arbennig neu anghenion ychwanegol. Mae'n annhebygol iawn mai cyrhaeddiad academaidd fydd y prif reswm y mae rhieni'n dewis gohirio mynediad eu plentyn at addysg gynradd.

Nid gallu academaidd plentyn yw'r ystyriaeth bennaf wrth benderfynu ynghylch ei barodrwydd ar gyfer yr ysgol, ond ei aeddfedrwydd emosiynol a chymdeithasol. Y sgiliau hyn a fydd yn helpu plentyn i wneud ffrindiau, i ddelio â'i emosiynau, i ddilyn cyfarwyddiadau ac i ganolbwyntio a meithrin iechyd meddwl da. Ni ellir mesur a oes gan blentyn y sgiliau hyn drwy brawf ffoneg.

Ni fydd cwricwlwm y Cyfnod Sylfaen yng Nghymru yn diwallu anghenion pob plentyn yng Nghymru; ni all wneud hynny. Ni ddylai hynny fod yn rheswm dros wrthod ceisiadau o'r fath. Mae angen polisi derbyn mwy hyblyg er mwyn ystyried anghenion unigol plant a'r hyn sydd o fudd iddynt. Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn pwysleisio y bydd addysg plentyn yn cael ei chyfeirio at ddatblygu personoliaeth, doniau a galluoedd corfforol y plentyn cymaint â phosibl (Erthygl 29(1)(a)). Drwy roi plant a anwyd yn ystod yr haf o dan anfantais, nid yw'r Cod Derbyn i Ysgolion presennol yn cyflawni hynny.

Mae gwledydd datganoledig eraill yn y DU eisoes wedi achub y blaen ar Gymru yn hyn o beth. Mae Nick Gibb, y Gweinidog Gwladol dros Safonau Ysgolion, wedi ymrwymo i ddiwygio'r Cod Derbyn i Ysgolion i adlewyrchu hawl rhieni i ddewis. Yn yr Alban, caiff ceisiadau gan rieni i blant o oedran

cyfatebol ohirio dechrau yn yr ysgol eu derbyn yn awtomatig, ac ni fydd y plant yn colli unrhyw flynyddoedd o addysg ysgol wrth wneud hynny.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gorllewin Clwyd
- Gogledd Cymru

Eich cyf/Your ref P-05-832
Ein cyf/Our ref KW/02303/18

David J Rowlands AC
Cadeirydd – Y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA
SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

18 Hydref 2018

Annwyl David,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 10 Hydref yn gofyn am fwy o wybodaeth am gwmpas ac amserlenni bwriedig yr adolygiad o'r *Cod derbyn i ysgolion*.

Mae'r Cod presennol wedi bod ar waith ers dros bum mlynedd, felly mae'n bryd cynnal adolygiad. Rydyn ni yng nghyfnod cynllunio'r adolygiad ac nid ydym wedi datblygu amserlen glir hyd yma. Fodd bynnag, rwy'n disgwyl i'r adolygiad gychwyn ym mis Tachwedd, gan ganolbwyntio i gychwyn ar yr adborth a dderbyniwyd a'r gwersi a ddysgwyd dros gyfnod gweithrediad y Cod.

Mewn perthynas â derbyniadau y tu allan i'r grŵp oedran arferol, fel y nodais yn fy ymateb blaenorol mae'r Cod eisoes yn cynnig hyblygrwydd i awdurdodau derbyn wrth ystyried ceisiadau o'r fath gan rieni. Mae'r Cod yn nodi'n glir y dylai penderfyniadau gael eu gwneud yn seiliedig ar amgylchiadau pob achos, mewn ymgynghoriad â'r rhieni a'r ysgol, ac yn benodol mewn perthynas â'r hyn sydd fwyaf buddiol i bob plentyn unigol. Rwyf wedi dweud yn glir wrth awdurdodau derbyn fy mod i'n disgwyl i'r Cod gael ei roi ar waith mewn ffordd gydwybodol. Mae'r ddeiseb yn awgrymu bod y Cod yn cael ei roi ar waith yn anghyson ar draws awdurdodau lleol, ac mae hyn yn rhywbeth yr hoffwn i ei archwilio gydag awdurdodau derbyn cyn mynd ati i gynnal ymgynghoriad mwy ffurfiol ar y Cod.

Bydd y cyfnod ymgysylltu cychwynnol hwn a amlinellir uchod yn llywio ymgynghoriad ffurfiol 12 wythnos a fydd yn cychwyn yn nhymor y gwanwyn. Bydd yr ymgynghoriad hwn yn cael ei gyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru, gan roi cyfle i bawb sydd â diddordeb fynegi eu barn.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

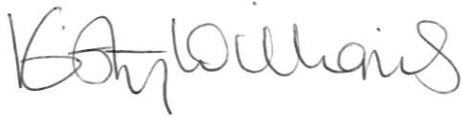
Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rwy'n gobeithio bod mewn sefyllfa i gyhoeddi adroddiad ar yr ymgynghoriad yn ystod tymor yr haf neu'r hydref yn 2019, gyda'r Cod newydd i gael ei roi ar waith cyn diwedd y flwyddyn.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg
Cabinet Secretary for Education

P-05-832 To Amend the School Admissions Code Relating to Summer-Born Children – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 6.11.18

Dear Committee,

Thank you for your correspondence. We wish to make the following points, in response:

- * We are pleased to see that the current Admissions Code will be updated.
- * Whilst the Cabinet Minister states that the Code already offers the chance to allow parents to request deceleration to the term after a child's 5th birthday, the experience of the parents seeking this option indicates that in all but three cases, a blanket approach is being applied, taking no account of the individual child's circumstances and best interests. The Minister has been made aware of this fact many times previously.
- * We would sincerely hope that the findings of the consultation are known as soon as possible; Summer term 2019 would be preferable to Autumn 2019, for obvious reasons.

We would request the detailed report sent to the Petitions Committee in September 2018, by the Flexible Admissions Wales Group, be referred to in all discussions; this highlights the urgency of the issue to many parents in Wales, who feel helpless in their quest. It also aids understanding of the key facts around the issue; the group felt the brief 'discussion' that took place by the Committee in the initial hearing of our petition, witnessed on Senedd.tv, indicated a complete lack of knowledge and understanding regarding this issue and served to trivialise it, which was hugely disappointing.

Warm regards,

Flexible Admissions Wales.

P-05-832 To Amend the School Admissions Code Relating to Summer-Born Children – Correspondence – Petitioner to the Committee, 18.09.18

To the Members of the Committee,

We are grateful to you for considering our petition, and wish to submit the following supplementary information to highlight some of the key points.

1. Necessity of Flexible School Admissions

Currently in Wales, the age at which a child should legally be in formal education is the term after their fifth birthday. However, generally, children start formal education in Reception at age four. Reception has been argued to be the most important school year (Ofsted, 2017), where the basics of literacy, rules, new routines and socialising take place. If children enjoy this important transition into education and are given the opportunity to thrive, this sets them on a positive journey for the years to follow. If this is not the case, children can disengage with the learning process, which has long-term impacts for them.

Owing to the timing of school admissions, summer-born children are put at a significant disadvantage compared to their peers. When applying for a full-time Reception place, many parents must do so for children who are still only three years of age, some of which who will not, for various reasons, be ready for such a big transition, e.g. premature birth, developmental delays and late summer-born children. In such cases, delaying a child's start would allow their problem(s) to improve or be resolved over the additional year. Such children would then start Reception rather than Year 1 at compulsory school age. It is noted that there is no advantage to be gained from deferred entry to later in the 'expected' cohort year (Crawford, Dearden & Meghir 2010).

The debate on flexible school admissions for summer-born children thus far has been erroneously focussed on attainment, with Government responses centring on how the Early Year Foundation Phase (EYFP) is flexible enough for every child to achieve such attainment. However, parents' real concerns at this stage are their child's physical, cognitive, emotional, and social readiness for school: e.g. making friends, communicating needs, toileting, ability to be attentive, self-care, and their child's current and future mental wellbeing. A number of studies have shown that starting formal education at an older age is of great benefit to children, particularly in terms of inattention, hyperactivity and emotional wellbeing. The concern of attainment comes later, where many younger children will struggle in comparison

with their older peers (almost a year older), particularly in tests from Year 2 National Assessments to GCSEs and A-Levels.

2. Reasoning for Amending the Code

Although, as the Cabinet Secretary for Education identifies in her letter, the responsibility for admissions for the vast majority of schools in Wales sits with local authorities, they must act in accordance with the School Admissions Code (2013). Currently, the Code provides that (emphasis added),

3.30 Although most children will be admitted to a school with their own chronological age group, from time to time parents seek places outside their normal age group for gifted and talented children, or those who have experienced problems or missed part of a year, often due to ill health. While it would not normally be appropriate for a child to be placed in a year group that is not concurrent with their chronological age, admission authorities **should** consider these requests carefully and make decisions on the basis of the circumstances of each case and in consultation with the parents and the school, and specifically in relation to what is most beneficial to the child. Due regard should be given to the Educational Psychologist's report, where available, and clear reasons ascertainable for such a decision to be made.

Such wording has been interpreted very narrowly by local authorities. Stating that 'it would not normally be appropriate' for a child to be educated out of cohort suggests to an authority that it should be a rare occurrence. References to a psychologist's report and clear reasons for a decision also create a preconception that a delayed start should only be granted for extraordinary reasons, and so parents may not be able to successfully request delayed admission if they simply feel their summer-born child is not ready. Above all, it should be highlighted that the Code does *not* mention summer-born children. This provides that local authorities refer to their 'out of cohort' policies when dealing with such requests, designed to address completely different issues to those of the admission of young children at the *start* of their school journey. In most cases, this results in a blanket 'no' approach to summer-born requests, even discounting relevant medical and developmental information, and resulting in stressful conflict with the authority for parents or having to seek legal counsel. A sample of case studies are provided as an Appendix (1) to this note.

The key aspect of the Code is that the decision is made on the basis of what is most beneficial to the child; this should be at its core. It must be amended to ensure that requests for the delayed admission of summer-born children are met where the parent believes it is in the best interests of the child.

In a June 2018 Open Question session with the Chair of the CYPE, the Cabinet Secretary for Education referred to a recent study relating to the deceleration of summer-born children. This study was extremely limited and flawed. Here is the link to the report highlighting its failings:

<https://summerbornchildren.org/2018/05/18/dfes-new-report-on-summer-born-admissions-excludes-sen-benefits/#more-6924>

3. Comparison with Other Administrations

It is appreciated that other education systems within the UK are different, but it is a reality that Scotland and England are more understanding of the issues facing summer-born children and make express provision for this. So that the Committee may compare admissions procedures:

England (emphasis added where relevant)

2.17 Parents may seek a place for their child outside of their normal age group, for example, if the child is gifted and talented or has experienced problems such as ill health. *In addition, the parents of a **summer born child** may choose not to send that child to school until the September following their fifth birthday and may request that they are admitted out of their normal age group - to reception rather than year 1. Admission authorities **must** make clear in their admission arrangements the process for requesting admission out of the normal age group.*

2.17A Admission authorities **must** make decisions on the basis of the circumstances of each case and in the best interests of the child concerned. This will include taking account of the parent's views; information about the child's academic, social and emotional development; where relevant, their medical history and the views of a medical professional; whether they have previously been educated out of their normal age group; and whether they may naturally have fallen into a lower age group if it were not for being born prematurely. They **must** also take into account the views of the head teacher of the school concerned. *When informing a parent of their decision on the year group the child should be admitted to, the admission authority **must** set out clearly the reasons for their decision.*

Although somewhat better than the Welsh Code, it is still not ideal. However, this has been recognised by Schools Minister Nick Gibb, who has stated the government's intention to change the admissions rules so that summer-born children cannot be forced to go straight into Year 1 if they wait to start school until they turn five. He has written an open letter to encourage local authorities to take immediate action in advance of the proposed changes.

Scotland (summary taken from Scottish Borders Council; note variance in Scottish 'summer-born' dates)

In Scotland almost all children aged between 4 and a half and 5 years old enrol in primary school at the start of the autumn term. However you can delay entry if:

- your child's **5th birthday is in January or February** the same year as they would start school (you will be offered a free part time nursery place for an additional year.)
- your child's **5th birthday is between 1 September and 31 December** of the year before they would start school (a free nursery place is not automatic and is at the discretion of the local authority.)

4. The Early Years Foundation Phase as a Resolution to Summer-Born Concerns

In respect of the Cabinet Secretary's comments on the EYFP, it should be noted that whilst the curriculum may well be theoretically innovative and play-based, its practical application has been shown to be substantially different. The most recent Estyn Annual Report (2016/17) notes that 'where the [EYFP] is applied as intended, pupils make good progress', however, it is identified that only a *quarter* of schools deliver the EYFP well, with headteachers in *three-quarters* of schools *not* understanding the principles and pedagogy of good EYFP practice. Estyn also notes that three-quarters of schools have struggled to adapt their provision for pupils in Year 1 and 2, with many reverting to more formal approaches, particularly following the introduction of national testing for reading and numeracy. In many of these classes, Estyn found that teachers spend most of their time delivering focused teaching to groups of children, only occasionally interacting with children involved in child-initiated tasks. Summer-born children (especially those with developmental delays) would struggle in schools that adopt such a formal learning environment, and undoubtedly fall behind in large classes.

This has been the experience of many parents and teachers, who state that the pressures of formal learning in preparation for the Year 2 National Assessment are evident from Reception onwards. Until the EYFP can be delivered consistently in schools, it cannot be described as meeting the diverse needs of each individual child, and it cannot be viewed as a resolution to the concerns of parents of summer-born children.

5. Desired Outcomes

It is recognised that delayed entry will not be appropriate for every summer-born child, and not every parent will request it. However, the option must be available to children that would benefit from it.

Given this, we ask that the following amendments to the Code be considered:

- (1) As the first option, requests to defer children with birthdays in certain summer months should be automatically approved (following Scotland's example);
- (2) Alternatively, the wording of the existing provision should be amended to strengthen the rights of parents to delay the admission of their summer-born child, emphasising that local authorities must fully consider such requests on an individual basis. Governmental guidance should also be issued to ensure accurate interpretation of the code and the consistency of its application;
- (3) In either case, provision should be made for children educated outside their age group to remain with their adopted cohort throughout their school life (primary and secondary). Any testing should also be done with their adopted cohort, rather than by age.

Yours sincerely,
Flexible School Admissions Group Wales

Appendix 1

Snapshot of Case Studies Around Wales

Please note that no names of councils, schools or individuals are given

1. From one council – 3 experiences within the same academic year of applying for a Reception place at CSA

Child One – a great deal of background is necessary to highlight the issues of this case:

Summer-born by C- Section; difficulties during birth resulting in delays, epilepsy, deafness and feeding issues. Additionally, needed to withdraw from birth mother's alcohol and drugs habit. Placed for adoption at two weeks of age; difficult start to life.

After enjoying the small nursery environment, a house move resulted in a change of setting to a much busier nursery environment, which catered for forty children. It was at this point, Child One regressed. Hearing loss was also diagnosed, speech was limited to vowel sounds, from being fully toileted, the child became incontinent – this June-born child's school start was fast approaching (at four years of age). With all of these factors, Child One's mother sought to delay her child's entry into formal schooling until Compulsory School Age (CSA), believing that being allowed an extra year to develop physically, emotionally and socially would be a huge benefit to her son, but clearly, Child One would need to start school in the all-important Reception; this request was denied, despite the circumstances – the parent was informed that Child One would be fine because Wales's Early Years Foundation Phase caters for every child's individual needs. No additional support was offered, despite supporting medical reports. The mother declined the child's Reception place at four years of age; Child One was placed in a private nursery, the result being an improvement in behaviour, happiness and the child absolutely thrived in this smaller, supportive setting.

Child One's parent started researching options for schooling at CSA. A local head teacher stated that the child could be supported in Reception at age four and if needs be, could repeat Reception. Such was the reassurance, the mother decided to send Child One on a part time basis, three mornings per week. Again, being in a busy setting, Child One found this difficult and behaviour deteriorated. Speech difficulties

made it very difficult socially. At this point, the parent sought support from social services to assist with the difficult behaviour. CAHMS believed that Child One was struggling / reacting due to frustrations and a lack of support at school. The parent was being pressurised to send Child One to school on a full-time basis, this, despite not being of CSA. In light of the difficulties, the parent sought a different school for Child One's entry into school at CSA. The council upheld its view that Child One would not be offered a Reception place at CSA, therefore, the mother became resigned to a Year One start to formal full-time school. A school was found and it offered warmth, recognising the difficulties, but as was the council's ruling, a Year One place.

The current situation is that Child One is half way through term three of Year One. The school is helping the child as much as is practically possible, but there is an obvious gulf between Child One and the other Year One children; Child One has received no meaningful Reception in-put – along with developmental struggles, Child One has been forced to play 'catch up' from day one and the gap between this young child and peers, grows ever greater.

The mother feels strongly that her child has been let down, from before birth; with all of the issues, highlighted earlier in this case study, but most of all from being summer-born and struggling to catch up with children, older, stronger, more physically and socially developed. It is the mother's belief that a delayed start would have afforded Child One the much-needed extra time to mature and grow stronger, to be supported with speech and language, a Radio Aid could have been issued in a less pressurised environment and become a normal 'tool' to support the child's hearing.

It must also be noted that the manner in which the parent was treated by the LEA was referred to the Ombudsman, who investigated the process. This resulted in a payment of £250 because it was deemed that the council failed to follow the appropriate processes including the Appeals Process. The Ombudsman told the council to re-write the policy, as it was unclear. The mother believes that at this point in time, the policy remains the same.

Child Two:

Very late summer-born. Mother requested delayed start for her child, to Reception at CSA; no obvious delays, merely the feeling that the child would benefit from extra time to grow, develop and mature, before the demands of full-time school.

Over several months, the mother met with council officers, had the support of her local Councillor and Assembly Member, both of whom contacted the council and Education Minister on her behalf. Until the final hour – the first week of September, 2016, when child would be expected to start school at, just turned age four, the request for a delayed start was denied. Out of the blue, Child Two's mother received a letter, granting permission for Child Two to start Reception at CSA, citing the reason being related to the Welsh Language; the council believed that because the child was from a non Welsh speaking family, in the event that Child Two started her school journey in Year One, it would be necessary for her to attend an Immersion Unit, which it was believed would be too disruptive for the child. This was a welcome, but shock turnaround, after rejecting the mother's request so vehemently, up until this point. Child Two commenced state Reception at CSA in September, 2017 and is doing very well.

Child Three:

Very late August born and three weeks early. Child Three suffered from a developmental bowel condition and was in nappies / pull-ups until two weeks before fifth birthday and remained under the care of a hospital paediatric team until December 2017. At the point where Child Three had just turned four, (September 2016), the bowel issue was still acute, problematic and distressing. In light of the Intimate Care Policy and the birth date of Child Three, the parents considered that a delay of a year would allow their child more time to overcome the developmental problem, seamlessly and without any added pressure, as was the advice from Wales' Senior Paediatric Gastroenterologist. The child continued to attend a private nursery over three days, where the nappy issue was dealt with, seamlessly.

Appeals for the council to support the parents' request were made over many months by Child Three's local councillor and local Assembly Member and cabinet minister. As the council appeared to be applying a blanket approach, and on advice of the council barrister, legal counsel from an education-specialist lawyer was sought and Child Three was granted a Legal Aid certificate. Weeks of misinformation from the council ensued with a complete failure to provide the lawyer and parents with full and detailed reasoning, why granting a Reception place, at CSA was not in Child Three's best interests, despite the head teacher and governors of the chosen school being supportive of such an application. Despite never meeting Child Three or speaking with the child's nursery and despite medical support for a delay, the council stuck to the line that an out of cohort place would not be in Child Three's best interest and

actually, the reasons for such an application failed to meet the council's criteria for out of cohort applications (this statement was later amended when the lawyer pointed out that this was proof of the council applying a blanket policy, despite being required to look at each case on individual merits). The council felt that missing a whole year of Reception would not be problematic, but offered no support to assist Child Three to catch up on the work that had been missed, merely an Early Years Team, covering a huge area, would keep a check on the child.

Child Three's parents approached a neighbouring council, who applied a similar blanket policy, more appropriate for an out of cohort application, much later in a child's education and wholly inappropriate for early years.

In desperation, Child Three's parents sought availability at three local independent schools. All three agreed to offer Child Three a much-needed Reception place at CSA and were dismayed at the stance held by the council. Child Three's grandfather is paying half of the fees for the infant years, in order to assist his grandchild. The child is now doing well in Reception but it is utterly clear from the teaching staff that both emotionally and academically, the council's stance, to force Child Three straight into Year One would have been hugely problematic, difficult and likely to have been damaging.

Council X

Family currently battling with LEA for child born very prematurely (three months early), at the end of August. On approach to the LEA, regarding the possibility of deceleration of their child to a Reception start at CSA, they were at best, unaware of the summer-born issue, at worst, not at all concerned with the evidence. The family has been advised to provide a developmental report on their child and they are being advised by an education-specialist lawyer.

*Recently granted a Reception place at CSA

Council X

Late August-born child (born three months early) moved to Wales from England aged Four and a half, where a Reception start at CSA had already been agreed. With paediatric consultant support for allowing the child to start full-time formal schooling in the year above, what would be the child's so-called cohort. The LEA declined to make a decision, thus in breach of the Code. The parents approached a local school

directly, who turned down their request. The child's needs were only met when the parents approached a Voluntary Aided school, where the child has now attended for a couple of years and is doing well. The child requires some support with certain aspects of learning. The child's parents are dreading the application to high school. The situation in Wales, as it currently stands means that although CSA is five and parents have a legal right to decelerate their child to the term after their child's fifth birthday, the Wales Admissions Code does not address the situation, where some councils / schools allow an out of cohort application at age five merely, resulting in the likelihood of a battle for out of cohort high school places, depending on the will of the LEA / headteacher at that time, meaning that parents and more importantly, such children, are at the mercy of these people. It cannot be right to expect children to skip a year of learning, in order to be placed with their so-called 'natural cohort' and it most certainly is not in the child's best interests.

The parent of this child has made it known that an Occupational Therapist has stated that premature born children in Wales are not given the same flexibility of school admissions, as their England counterparts and evidence of such children, despite being diagnosed with resultant developmental delays, being forced into school too soon. Often, such children would not need support, given extra time to develop, mature, catch up and grow.

Council X

Despite a very inclusive admissions policy, mentioning summer-born children, the parent of summer-born child, wishing to start child X in Reception at CSA. Outright rejection from the council, citing reasons of such a strategy being "highly intrusive". The same council sent the same letter out to another parent, proving a blanket approach to this issue. In a telephone conversation between the parent and council (which I have been assured can be verified), the council informed the parent that a Reception place at CSA would never be granted, because every other parent of a summer-born child would want it - unprofessional comments and factually incorrect.

The parent of this child has also approached schools regarding the issue of a Reception start at CSA and the possibility of sending the child part-time, from age 4. Again, the parent has been treated with disdain and given factually incorrect information.

Within this council, the group is aware of at least two children who have been granted Reception places, as a last resort by Voluntary Aided schools and are doing well, within their so-called adopted cohort.

Council X

Primary school teacher in Wales of more than ten years. Wishes their summer-born child to start Reception at CSA. This person's experience of summer-born's struggles have been seen first-hand; the general struggles experienced by many summer-born children means that by the end of the Early Years Foundation Phase, such children find the transition to Year 3, more formal learning, the longer days, fewer breaks and higher academic expectations of work and maturity. Whilst teachers differentiate individually, assessments and levelling statements do not. This primary school professional believes that by the end of KS2, many summer-born children are conscious that they are behind the other children, taken out for 'extra activities' which has an impact on their confidence and engagement in learning. This individual also makes the point that when Estyn Inspectors visit schools, one of the requests they make is to see data and evidence of work of the summer-born children.

Council X

Despite a very inclusive admissions policy, this council has expressed an extremely strong stance against Reception at CSA for a child, with some developmental delays. Whilst it has recognised the parent's right to delay the child to CSA, the council stated it would not allow a Reception start, despite a belief that a delay to Reception at CSA would most certainly benefit the child, from experts who know child X, it was clear from all contacts that the council would not support this. Child X was offered special needs support at a specialist unit with the aim of the child moving to Year One after a year in this unit. The parent believes that the child, even at this stage, after several months within the unit, will struggle to cope with Year One from September 2018. The parent is dismayed, but feels powerless and daunted at a challenge with the Council, she feels sure that she will lose.

Council X

Will not allow Reception at CSA, despite medical / developmental reasons. Is allowing at least two children to attend on a part-time basis, from age 4.

Council X

Has taken on board the medical reasons for a child born prematurely, to start Reception at CSA and it has been granted, without any issues.

On a general note, we know that some parents have simply decided to home school their child / children, others on the North Wales border have opted to school their child/ren in West Cheshire Council, for a more supportive approach to meet their child's needs. Others are considering flexi-schooling, which appears to be slowly growing. Others simply give up and reluctantly send their child into the system, one they feel unable to beat!

As a group, we do not feel that an amendment to the Admissions Code would 'open the flood gates', in terms of applications to decelerate, this is mainly due to the socio-economic composition of Wales. However, offering the parents of summer-born children the choice and flexibility would mean giving these children, many of whom are developmentally struggling in some way, a kinder, positive and more supportive start to their school journey, impacting positively on their mental health. It would also mean parents / guardians not having to face months of stressful, time-consuming and deeply unpleasant battles. We recognise that many will argue that there has to be a youngest in every class, of course, we recognise this, but at such a young age, development is so variable, these extra months absolutely do make all the difference to many children, in every aspect of their development and their ability to cope with the physical, mental, emotional and cognitive demands placed upon them by compulsory full-time learning.

Eitem 3.11

P-05-798 Gwasanaethau cymorth i ddynion sy'n ddioddefwyr trais yn y cartref i gael eu rhedeg a'u cyllido'n annibynnol

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan FNF Both Parents Matter Cymru ac ystyriwyd am y tro cyntaf gan y Pwyllgor yn ystod Chwefror 2018, ar ôl casglu 138 o lofnodion ar-lein.

Geiriad y ddeiseb

Gwasanaethau cymorth i ddynion sy'n ddioddefwyr trais yn y cartref i gael eu rhedeg a'u hariannu yn annibynnol ar Gymorth i Fenywod Cymru a'r holl fudiadau cysylltiedig.

Y diffiniad traws-lywodraethol o drais a cham-drin yn y cartref yw: "Unrhyw ddigwyddiad neu batrwm o achosion o ymddygiad, trais neu gamdriniaeth sy'n rheoli, yn gorfodi, yn bygwth, rhwng pobl 16 oed neu hŷn sydd, neu sydd wedi bod, yn bartneriaid agos neu'n aelodau o'r teulu, waeth beth fo'u rhyw neu rywioldeb."

Gall Cam-drin yn y Cartref effeithio ar unrhyw un. Mae mwy o ddioddefwyr/goroeswyr gwrywaidd yn chwilio am help, cyngor, cymorth a diogelwch nag erioed o'r blaen. Mae'n bwysig bod dioddefwyr gwrywaidd yn haeddu cymorth a chyllid annibynnol gan grwpiau penodol o ran rhywedd fel Cymorth i Fenywod Cymru a grwpiau cysylltiedig.

Mae dioddefwyr/goroeswyr gwrywaidd yn haeddu cymorth/help sy'n benodol i'w hanghenion, tra'n parhau i gynnal eu hurddas, a rhoi diogelwch iddynt hwy a'u plant sy'n gyfartal ac yn debyg i'r hyn y mae menywod yn ei dderbyn ar hyn o bryd.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae'r ystadegau Cam-drin yn y Cartref cyfredol ledled Cymru a Lloegr yn nodi y bydd Cam-drin yn y Cartref yn effeithio ar 1 o bob 4 menyw ac 1 o bob 6 dyn yn ystod eu hoes.

Mae Cam-drin/Trais yn y Cartref yn broblem a all effeithio ar unrhyw un, felly oni ddylem fod yn:

"Rhoi pobl a'u plant yn gyntaf."

Nid oes mwy o fwlch o ran argaeledd gwasanaethau a chymorth yn seiliedig ar ryw person yn unig ar draws Cymru a'r DU.

Mae angen i agweddau newid oherwydd ni ddylai neb (a'u plant) barhau heb ddiogelwch a chymorth mewn modd mor gyhoeddus a chywilyddus oherwydd eu rhyw yng Nghymru, yn yr oes sydd ohoni.

Cefnogwch hyn i helpu i gefnogi eraill.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Pen-y-Bont ar Ogwr
- Dwyrain De Cymru

Julie James AC/AM
Arweinydd y Tŷ a'r Prif Chwip
Leader of the House and Chief Whip

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-05-798
Ein cyf/Our ref JJ/00930/18

David John Rowlands AM
Chair - Petitions committee.
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA
government.committee.business@wales.gsi.gov.uk

24 October 2018

Dear David,

Thank you for your letter of 10 October requesting that the Petitions Committee is notified when the analysis of the recent Welsh Government consultation on Regional Commissioning Guidance is published.

The consultation response was published in September 2018 and can be found at the attached link <https://beta.gov.wales/draft-guidance-commissioning-violence-against-women-domestic-abuse-and-sexual-violence-services>

Yours sincerely,

A handwritten signature in blue ink that reads "Julie James". The signature is written in a cursive style.

Julie James AC/AM
Arweinydd y Tŷ a'r Prif Chwip
Leader of the House and Chief Whip

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 122
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

P-05-798 Male domestic violence victim support services to be independently run & funded, 5.11.18

Dear sirs

Please find attached our response for the Committee's consideration at their next meeting on 13th November.

We would be delighted to attend and present oral evidence to the Committee on these significant issues.

regards

Paul

FNF BOTH PARENTS MATTER
61 COWBRIDGE RD EAST
CARDIFF
CF11 9AE

paul@fnf-bpm.org.uk

5th November 2018

David Rowlands AM
Chair- Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

Dear David

Petition P-05-798 – Male domestic violence services

We are grateful to the Committee for sharing the correspondence from the Leader of the House.

I feel that it is important for us to state that we have complete confidence in her good intentions in relation to the recognition of the separate needs of male victims of domestic violence and abuse and the importance of appropriate services being developed for them. We acknowledge that the Summary of Responses and the Key Themes documents do identify the separate needs of male victims of abuse, which we warmly welcome.

We hope that Committee will carefully consider the data that we have previously supplied in relation to the gap in provision for male victims in several areas of Wales – specifically the detailed data from Gwent and North Wales set out in our letter of 18th September to the Committee. The chasm in provision of support in relation to need is clear and obvious.

We are encouraged by the developing trend identified by some Local Authorities in South Wales – notably Cardiff – to seek to commission separate services for male victims of abuse. There is however a worrying trend that is also emerging with feminist organisations seeking to secure additional funding by claiming to provide support to men.

This development is concerning because many of these organisations remain members of Welsh Women's Aid and are being accredited under their National Quality Service Standards. These standards can be accessed here: <http://www.welshwomensaid.org.uk/what-we-do/our-members/standards/>

The Standards specifically provide for a differential approach when dealing with men (rather than women) as victims of abuse, which we understand is unlawful under the Equality Act 2010

– based on detailed correspondence between the Equality & Human Rights Commission, Mark Drakeford AM and our Vice Chair Anne O'Regan. These differential treatment of men is set out mainly under Standard One of the document.

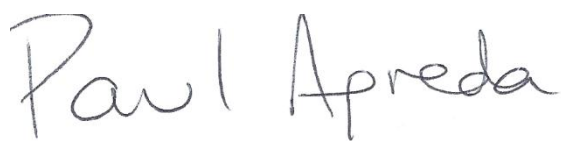
The approach from Welsh Women's Aid and its member and related organisations has clear benefits for the majority of victims / survivors of domestic violence and abuse who are (or identify as) female. In much of their literature – and in particular within the National Standards document – the concept of services 'by and for women' is strongly advanced. We entirely support this model of service development and delivery – as it is grounded in the needs of survivors. We also believe that men require the development of services that too are 'by and for' them rather than to be offered services provided by feminist organisations funded from the public purse. We strongly contend that services for men need to be developed and delivered safely separated from services for women and strongly focused on their needs and wishes by organisations grounded in their own experience rather than a feminist one.

In a recent survey of 728 male victims of abuse by our charity 82.3% of those who responded to this question (n.460) believed it IMPORTANT or ESSENTIAL that services for men be separated from services for women. This strikes at the heart of our petition – the opening line of which is:

'Male domestic violence victim support services to be independently run & funded separately from Women's Aid Cymru & all associated....'

We are now asking the Committee to invite feminist organisations to explain why they believe they are best placed to provide support to men as well as women and more importantly to seek public funding for this work.

Regards

A handwritten signature in black ink that reads "Paul Apreda". The script is cursive and fluid, with the first letters of "Paul" and "Apreda" being significantly larger and more prominent than the rest of the letters.

Paul Apreda

National Manager
FNF Both Parents Matter

Eitem 3.12

P-05-836 Adroddiadau ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhyweddau

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Estelle Hart, ar ôl casglu 56 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Nid yw Rheoliadau Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017 wedi cael eu cymhwyso i Gymru, gan olygu nad oes gofyniad ar gyrff cyhoeddus datganoledig i gyhoeddi adroddiadau ar eu bwllch cyflog rhwng y rhyweddau mewn man canolog.

Rydym yn credu y dylai cyrff sy'n derbyn arian cyhoeddus gyhoeddi'r wybodaeth hon, ac i sicrhau tryloywder arian cyhoeddus, dylai'r wybodaeth hon fod ar gael mewn man canolog ac yn yr un fformat, gan ddilyn canllawiau a ddatblygwyd ar gyfer cyrff sector cyhoeddus yn Lloegr.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Gŵyr
- Gorllewin De Cymru

P-05-836 P-05-836 Gender Pay Gap Reporting – Correspondence from the Petitioner to the Committee, 5.11.18

Based on the letter from the Minister I have a few comments and covered with the response, namely that whilst they is a stated commitment to publication of data there is a lack of detail as to date of publication, nature of data published and if there are any plans in place to expand the bodies who are expected to comply. This suggests that despite the promises from the Welsh Government about a commitment to tackling the gender pay gap the correspondence from the Minister suggests that for the foreseeable future there will be far less accessible data available regarding Welsh bodies than those in England.

The original petition was focused on making the data accessible and increasing transparency. It strikes me as odd that when a system already exists for gender pay gap reporting, that allows easy comparison between bodies, that this is not mentioned in the Minister's reply instead there's reference to ambitions around data transparency. This is particularly odd as many private companies and third sector organisations who are operating in Wales have already published this data in line with the Equalities Act as well as some publicly funded institutions such as Cardiff University who have actively published their data in line with the guidelines. The letter from the Minister suggests the Welsh Government is looking to be a leader in this area but in reality it's being outstripped.

I'd be happy to provide further comment on indictable points but overall my response is that the letter from the Minister is a set of intentions which fails to address the issues raised in the petition or offer any concrete actions on implementation, and there is a worrying lack of clarity or vision on improving transparency.

Thank you

Estelle Hart

Eitem 3.13

P-05-819 Enwau Lleoedd Cymru – Bil Diogelu a Hyrwyddo

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Dr Dafydd Williams ar ôl casglu 431 o lofnodion

Geiriad y ddeiseb

Y Gymraeg yw un o nodweddion amlycaf Cymru, ac mae ein hanes a'n diwylliant wedi'u cydblethu ag un o ieithoedd hynaf Ewrop.

Mae mwy a mwy o enwau lleoedd a thai Cymraeg yn cael eu newid i enwau Saesneg. Mae hyn yn arwain at dranc diwylliant lleol ac un o'r elfennau sy'n gwneud Cymru'n unigryw. Mae'r hen enwau Cymraeg hyn yn aml yn ddisgrifiadol a'u gwreiddiau'n ddwfn yn hanes y lle.

Mae cynnal ein hunaniaeth a'n treftadaeth Cymraeg yn bwysig i Gymry Cymraeg a di-Gymraeg fel ei gilydd.

Dylid diogelu hen enwau Cymraeg ar leoedd ac adeiladau o dan y gyfraith, a dylai fod yn orfodol i ddatblygiadau newydd gael enwau Cymraeg er mwyn diogelu ein diwylliant a'n hiaith unigryw. Byddai Cymry Cymraeg, dysgwyr a'r di-Gymraeg yn gwerthfawrogi hyn. Byddai hefyd yn helpu i feithrin ein prif nodwedd unigryw ar lwyfan y byd – rhywbeth y mae twristiaid yn caru ei weld.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Arfon
- Gogledd Cymru

P-05-819 Welsh Place Names – Protection & Promotion Bill, 26.10.18

Thank you for your email.

I have indeed received the response, and although it is a detailed response, I don't think these measures go far enough.

We need legislation to ensure that:

- Welsh place names are protected by law, i.e. old house names (e.g. over 50 years old) are not changed
- New developments receive a Welsh only name in keeping with the area as part of the planning process. There are numerous examples of inappropriate place names which give the impression that they are deliberately used to make them feel separate from the local area
- Protection for old place names
- Guidance for public bodies to use the proper Welsh names rather than new adopted names e.g. Porth Neigwl rather than Hell's Mouth

The argument that this cannot be policed is a weak one. There are many areas of legislation which are in fact very difficult to police, but are however in effect.

I have CC'd Sian Gwenllian (Local AM) and would like this matter to be considered again.

Kind Regards,

Dr Dafydd Williams

Additional Comments Received on 28 October 2018

I would like to add these to my reply; goes a way to explaining the issue courtesy of the BBC:

<https://www.facebook.com/BBCCymruWales/videos/1848732175188194/>

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1849727975088614&id=156060587793370&_rdr

<https://www.google.co.uk/amp/s/www.bbc.co.uk/news/amp/uk-wales-44481950>

<https://www.google.co.uk/amp/s/www.walesonline.co.uk/news/news-opinion/place-names-wales-should-celebrate-14792546.amp>

Eich cyf/Your ref: P-05-819
Ein cyf/Our ref: DET/00323/18

David John Rowlands AC
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA
SeneddDeisebau@cynulliad.cymru

22 Mai 2018

Annwyl David,

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 24 Ebrill yn gofyn fy marn am y materion a godwyd gan ddeiseb Dr Dafydd Williams ar enwau lleoedd hanesyddol Cymru.

Mae enwau lleoedd hanesyddol Cymru yn elfennau annatod o'n cymunedau a'n cefn gwlad ac maent yn darparu tystiolaeth werthfawr am newidiadau ieithyddol, cymdeithasol a diwylliannol sydd wedi dylanwadu ar ein cenedl. Cafodd y gydnabyddiaeth eang a roddir i bwysigrwydd yr etifeddiaeth gyfoethog hon ei hadlewyrchu yn Neddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2016, a roddodd i Gymru y rhestr statudol gyntaf o enwau lleoedd hanesyddol yn y Deyrnas Unedig.

Rhoddodd Gweinidogion Cymru y cyfrifoldeb dros lunio a chynnal a chadw'r Rhestr o Enwau Lleoedd Hanesyddol Cymru yng ngofal Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru (<https://enwaulleoeddhanesyddol.cbhc.gov.uk/>). Fe'i lanswyd ym mis Mai 2017 ac mae ar gael ar-lein, drwy gofnodion amgylchedd hanesyddol Cymru ac ar ffurf set ddata ar gyfer awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus eraill.

Mae'r rhestr eisoes yn cynnwys 350,000 o gofnodion ac mae'n cynnwys enwau nodweddion topograffig, cymunedau, ffyrdd, strwythurau, caeau ac unrhyw elfennau eraill o dirwedd Cymru y gellir eu nodi a'u mapio mewn ffynonellau sy'n rhagddyddio'r Rhyfel Byd Cyntaf. Mae'r rhestr yn cynnig cyfle i chwilio mapiau a thestun ac mae'n cofnodi'r amryfal ffurfiau sydd gan enwau, gan ddangos y ffordd hynod ddiddorol y mae newidiadau ieithyddol a chymdeithasol wedi dylanwadu ar ei gilydd yng Nghymru dros gyfnod o amser. Bydd yn parhau i dyfu wrth i ffynonellau newydd gael eu hychwanegu ac wrth i waith ymchwil ddod o hyd i ragor o enwau.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Dafydd.Elis-Thomas@llyw.cymru
Correspondence.Dafydd.Elis-Thomas@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae'r Comisiwn Brenhinol yn cyflogi curadur amser llawn i ychwanegu at y rhestr, i ymdrin ag ymholiadau ac i godi ymwybyddiaeth am bwysigrwydd ein henwau lleoedd hanesyddol. Drwy addysgu unigolion preifat a'r rheini sy'n gwneud penderfyniadau yn y sector cyhoeddus am werth yr elfennau hanfodol hyn o'r amgylchedd hanesyddol, bydd y rhestr yn helpu i ddiogelu enwau lleoedd hanesyddol ar gyfer y dyfodol drwy annog unigolion a chyrrff i barhau i'w defnyddio mewn bywyd bob dydd.

Mae canllawiau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau Parciau Cenedlaethol a Cyfoeth Naturiol Cymru ystyried y rhestr pan fo'u swyddogaethau'n cynnwys enwi neu ailenwi lleoedd. Mae hyn yn cynnwys enwi neu ailenwi strydoedd, adeiladau a lleoedd eraill, naill ai'n uniongyrchol neu gan barti arall. Y bwriad yw y bydd y rhestr a'r canllawiau statudol gyda'i gilydd yn arwain at ostyngiad yn nifer y newidiadau ffurfiol i enwau eiddo hanesyddol. Bydd hefyd yn annog y defnydd o enwau hanesyddol ar gyfer datblygiadau newydd. Mae curadur y rhestr eisoes wedi cynorthwyo awdurdod lleol i ddod o hyd i enwau Cymraeg hanesyddol addas ar gyfer datblygiad tai newydd ac mae wrthi'n cysylltu â datblygwyr mawr i'w hysbysu ei fod yn gallu cynnig cymorth iddynt ddefnyddio'r rhestr a ffynonellau eraill i ddod o hyd i enwau hanesyddol priodol.

Yn ystod 2018, bydd rhagor o ganllawiau arferion gorau ar enwau lleoedd hanesyddol yng Nghymru yn cael eu datblygu. Bydd y canllawiau hynny'n tynnu sylw at bwysigrwydd enwau lleoedd yn hanes diwylliannol, cymdeithasol ac ieithyddol ein cenedl ac yn rhoi rhagor o arweiniad i berchenogion, datblygwyr ac awdurdodau lleol ar yr hyn y gall y rhestr o enwau lleoedd hanesyddol ei gynnig a sut y gellir ei defnyddio'n effeithiol.

Fodd bynnag, nid yw'r mesurau hyn yn mor bell â diogelu enwau lleoedd hanesyddol yn ffurfiol. Rhoddwyd ystyriaeth fanwl i ddiogelu enwau lleoedd hanesyddol yn statudol wrth fynd ati i ddatblygu Deddf 2016, pan gyflwynwyd nifer o sylwadau tebyg i'r ddeiseb bresennol. Fodd bynnag, roedd nifer o faterion arwyddocaol, gan gynnwys gorfodi, beichiau ychwanegol posibl ar awdurdodau lleol a hawliau dynol, yn milwrio yn erbyn hynny.

Dylwn nodi, wrth gloi, fod y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu wedi ystyried y Rhestr o Enwau Lleoedd Hanesyddol Cymru yn ystod ei ymchwiliad diweddar i'r amgylchedd hanesyddol. Dywedodd y 'dylai'r Llywodraeth gadw'r mater dan adolygiad byw a dylai fod yn fodlon cyflwyno rhagor o ddiogelwch i enwau lleoedd hanesyddol os nad yw'r rhestr gyfredol yn effeithiol'.

Rydym wedi ymrwymo eisoes i adolygu pa mor effeithiol yw'r Rhestr o Enwau Lleoedd Hanesyddol Cymru, a hefyd y mesurau anstatudol cysylltiedig, o ran annog cadw enwau lleoedd hanesyddol. Mae fy swyddogion yn Cadw yn cysylltu â swyddogion enwi a rhifo strydoedd yr awdurdodau lleol er mwyn sefydlu trefn ar gyfer mynd ati'n rheolaidd i gasglu data am y defnydd a wneir o'r rhestr wrth enwi ac ailenwi eiddo yn unol â'r canllawiau statudol. Disgwylir iddi gymryd o leiaf bedair neu bum mlynedd i gasglu digon o dystiolaeth i werthuso effaith y camau hyn.

Yn gywir

Yr Arglwydd Elis-Thomas AC/AM

Y Gweinidog Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon

Minister for Culture, Tourism and Sport

Tudalen y pecyn 132

P-05-830 Ailagor Canolfan Feddygol Dewi Sant, Pentwyn, yn Amser Llawn

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Joe Carter, ar ôl casglu 380 o lofnodion.

Geiriad y ddeiseb

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i ailagor Canolfan Feddygol Dewi Sant, Pentwyn, yn amser llawn a buddsoddi yn y ganolfan hon a ddefnyddir yn helaeth. Rydym yn galw ar y bwrdd iechyd i gynnal asesiad o anghenion cleifion yn Nwyrain Caerdydd yn sgîl y datblygiadau tai diweddar.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Canol Caerdydd
- Canol De Cymru

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Caerdydd a'r Fro
Cardiff and Vale
University Health Board

Ysbyty Athrofaol Cymru
University Hospital of Wales
UHB Headquarters

Heath Park
Cardiff, CF14 4XW

Parc Y Mynydd Bychan
Caerdydd, CF14 4XW

Eich cyf/Your ref:
Ein cyf/Our ref: MB-LF-10-7136
Welsh Health Telephone Network:
Direct Line/Llinell uniongychol: 02920 745684

Maria Battle
Chair

30 October 2018

Mr David Rowlands AM
Chair Petitions Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff CF99 1NA

Dear Mr Rowlands

Petition P-05-830 Reopen St David's Medical Centre, Pentwyn Full Time

Thank you for your letter of 4 October in relation to St David Medical Centre, Pentwyn. The Health Board has had a number of discussions with Dr Sally Davies and partners, as well as the Community Health Council (CHC), about the request for closure. There have also been discussions and correspondence with local councillors and Assembly Members.

I thought it would be helpful to provide you with some background information. The practice currently operates from two sites, Pontprennau and the St David Medical Centre in Pentwyn. The distance between the two surgeries is just over 1 mile and there are regular buses. Under the General Medical Services' regulations, the practice is responsible for providing suitable premises for delivery of services to patients and for meeting the needs of these patients. The building in Pentwyn is owned by two former partners of the practice, therefore the current partners are tenants and a lease arrangement is required. The current partners own the Pontprennau building.

In May 2018, the practice reduced the opening hours at St David Medical Centre, Pentwyn. The Health Board was provided with assurance that patients would not be affected by these changes, as provision was available from the Pontprennau site and patients were already attending the Pontprennau site for some services.

A formal application to close the branch surgery was received by the Health Board on 16 July 2017, setting in motion the Health Board's formal process to consider such requests. The Health Board met again with the partners and the CHC on 8 August. At this meeting it was agreed that a patient meeting would be held in early September - this would be chaired by the CHC and would provide an opportunity for the partners to discuss issues directly with the patients.

The patient meeting was held on 18 September and the GMS Panel (which is the decision making panel within the Health Board) was postponed to enable the practice and the CHC to consider the issues raised by patients and to provide information to the Health Board to consider as part of the decision making process.

The practice has been allocated improvement grant funding to develop the Pontprennau site and this work has been underway for a number of months. The request for funding was considered positively by the Health Board, particularly in light of the number of additional homes being proposed in the local development plan for this area (North East Cardiff and East of Pontprennau link road expected to have an additional 4500 and 1300 homes respectively). The business case for the improvement work included the provision of extra capacity for an additional 8,000 patients. The Health Board has considered the need for the provision of services to meet the anticipated additional growth – some of which will be provided through the capacity at Pontprennau, as well as from other practices in the surrounding area.

The GMS Panel met on 23 October to consider the request for closure of St David Medical Centre. In considering all the available information, the decision was not to uphold the application to close. However, the panel agreed that support should be provided to enable the practice to fulfil its intention to remain at Pentwyn. Therefore, the Health Board will offering negotiation support and advice from senior staff and specialist estates expertise, to help reach a satisfactory conclusion in relation to the lease arrangements. It was also felt there should be a timeframe within which to conclude this and three months was considered to be appropriate. If a satisfactory resolution cannot be reached in relation to the lease arrangements, the Health Board will work with the practice to explore whether alternative premises are available in Pentwyn.

Should you require any further information, please do not hesitate to contact me.

Yours sincerely

Maria Battle
Chair

**P-05-830 Reopen St David's Medical Centre, Pentwyn Full Time –
Correspondence from the Petitioner to the Committee, 5.11.18**

Dear Kathryn,

Thank you for your email and for sharing this letter.

This is a really positive response and supplements the information I had received from the panel.

Could you pass on my thanks to the committee for their support with this petition? We haven't achieved the original aim of going back to full time hours, but we have saved the health centre so we are grateful for this.

Thank you for your help.

Kind regards

Cllr Joe Carter

P-05-801 Rhaid achub y coed a'r tir yng Ngerddi Melin y Rhath a Nant y Rhath cyn iddi fynd yn rhy hwyr

Cyflwynwyd y ddeiseb hon gan Tamsin Davies, wedi iddi gasglu 8,700 o lofnodion ar bapur ac ar wefan deisebau arall.

Geiriad y ddeiseb

Fel trigolion lleol, rydym yn credu bod y gwaith arfaethedig i atal llifogydd yng Ngerddi Melin y Rhath a Gerddi Nant y Rhath ym Mhen-y-lan, Caerdydd yn ddinistriol, ac yn ddianghenraid felly.

Rydym wedi gweld y llanast yng Ngerddi Waterloo ac yn gwrthwynebu Cyfnod 3 o Gynllun Llifogydd y Rhath gan Gyfoeth Naturiol Cymru, a fydd yn ehangu'r nant ym Melin y Rhath a Gerddi Nant y Rhath gan arwain at gwmp dros 30 o goed mewn ardal lle na chafwyd unrhyw lifogydd yn y gorffennol.

Rydym am achub y coed a'r tir yng Ngerddi Melin y Rhath a Gerddi Nant y Rhath er mwyn gwarchod cymeriad yr ardal, lleihau'r difrod ecolegol a gwarchod cynefinoedd ein bywyd gwyllt lleol.

Credwn nad yw Cyfoeth Naturiol Cymru wedi ystyried yn briodol yr holl opsiynau sydd ar gael, a'u bod wedi camarwain y cyhoedd â ffigyrau anghywir yn ystod eu cyfnod ymgynghori, a chredwn ei bod, mewn gwirionedd, yn ddianghenraid i chwalu gerddi'r parc er mwyn ehangu sianel y nant gan waredu hen goed yn y broses.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i annog Cyfoeth Naturiol Cymru i roi'r gorau i'r gwaith yng Ngerddi Melin y Rhath a Nant y Rhath ac ystyried yr opsiynau ymarferol eraill sydd ar gael i liniaru'r perygl canfyddedig o lifogydd yn yr ardal hon.

Etholaeth a Rhanbarth y Cynulliad

- Canolog Caerdydd
- Canol De Cymru

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon